

Crna Gora
Ministarstvo javne uprave

Adresa: Rimski trg br. 45
81000 Podgorica, Crna Gora
tel:+382 20 482 131
fax:+382 20 241 790
www.mju.gov.me

**OBRAZLOŽENJE ZAHTJEVA ZA BUDŽETSKIM SREDSTVIMA
MINISTARSTVA JAVNE UPRAVE ZA 2024. GODINU**

Podgorica, septembar 2023. godine

Na potrošačkoj jedinici Ministarstvo javne uprave, iznos traženih sredstava za 2024. godinu iznosi **12.749.225** EUR-a, a raspoređen je u okviru dva programa:

- **Unapređenje i razvoj javne uprave i**
- **Upravljanje ljudskim i materijalnim resursima Ministarstva javne uprave.**

U okviru programa Unapređenje i razvoj javne uprave se nalaze potprogrami Informaciono društvo i Reforma javne uprave:

- **INFORMACIONO DRUŠTVO – 7.914.099 EUR-a;**
 - Aktivnost: eUprava - 1.210.462 EUR-a;
 - Aktivnost: Razvoj i održavanje informaciono-komunikacionih tehnologija - 4.750.637 EUR-a;
 - Aktivnost: Sajber bezbjednost 1.953.000 EUR-a.
- **REFORMA JAVNE UPRAVE - 1.325.000 EUR-a;**
 - Aktivnost: Upravljanje procesom reforme javne uprave–563.000 EUR-a;
 - Aktivnost: Upravljanje procesom digitalne transformacije–277.000 EUR-a;
 - Aktivnost: Digitalna akademija – 485.000 EUR-a.

U okviru programa Upravljanje ljudskim i materijalnim resursima Ministarstva javne uprave se nalaze potprogram Stručni i operativni poslovi Ministarstva javne uprave.

- **STRUČNI I OPERATIVNI POSLOVI MJU – 3.510.126 EUR-a;**
 - Aktivnost: Upravljanje i administracija MJU – 3.432.124 EUR-a;
 - Aktivnost: Objedinjene javne nabavke MJU – 78.002 EUR-a.

POTPROGRAM: INFORMACIONO DRUŠTVO

Aktivnost: eUprava

Ukupan iznos zahtijevanih sredstava na Aktivnosti eUprava iznosi **1.210.462,27 EUR-a**, sredstava su raspoređena kako slijedi:

➤ 411 - Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca

Bruto zarade zaposlenih i doprinosi na teret poslodavca planirani su u ukupnom iznosu od 262.418,83 EUR-a.

Planirana sredstva odnose se na bruto zarade i doprinose na teret poslodavca za 11 službenika zaposlenih u Direkciji za normativu, elektronsku identifikaciju i elektronske usluge povjerenja i Direkciji za elektronsku upravu, kao i pet radnih mjesta koje planiraju da se popune u narednoj godini.

Uvećanje u odnosu na tekuću godinu je u skladu sa Odlukom o dodatku na osnovnu zaradu za obavljanje poslova na određenim radnim mjestima, dodatak na osnovnu zaradu do 30% zaposlenima u Direktoratu za infrastrukturu, informacionu bezbjednost, digitalizaciju i e-servise.

➤ 412 - Ostala lična primanja

Ukupno planirana sredstva na ovoj budžetskoj poziciji iznose **65.300,00 EUR-a**, a ista se odnose na sljedeće:

4123–Naknada za prevoz, iznos od 300,00 EUR-a i

4127–Ostale naknade, iznos od 65.000,00 EUR-a, a odnosi se na isplatu naknada za rad članovima Savjeta za eUpravu (9 članova + sekretar).

➤ 413 - Rashodi za materijal

Rashodi za materijal, za 2024. godinu, planirani su u ukupnom iznosu od **1.550,00 EUR-a**, a odnose se na:

4131–Administrativni materijal ukupan iznos od 600,00 EUR-a. Rashodi su planirani na bazi ostvarenih troškova u prethodnoj godini, kao i procjene potrebnih sredstava za 2024. godinu, a odnose se na: kancelarijski materijal, sitan inventar, sredstva higijene i ostalo.

4133–Materijal za posebne namjene u iznosu od 800,00 EUR-a. Ovi rashodi su planirani na bazi ostvarenih troškova u prethodnoj godini, kao i procjene potrebnih sredstava za 2024. godinu, a odnose se na: publikacije, časopise i glasila kao i drugu stručnu literaturu neophodnu za dodatnu edukaciju zaposlenih u Direkciji za eUpravu.

4135–Rashodi za gorivo u iznosu od 150,00 EUR-a. Ovi rashodi planirani su u skladu sa internim limitima koji su definisani Pravilnikom o uslovima i načinu korišćenja prevoznih sredstava, a u cilju nesmetanog obavljanja poslova i zadataka iz djelokruga Ministarstva.

➤ **414 - Rashodi za usluge**

Rashodi za usluge planirani su u ukupnom iznosu od **84.800,00 EUR-a**, a odnose se na:

4141–Službena putovanja u ukupnom iznosu od 10.000,00 EUR-a. U cilju realizacije svih aktivnosti Ministarstva utvrđenih Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave, a prije svega usaglašavanje sa međunarodnim standardima i preporukama u oblasti informacionog društva i e-uprave, praćenje rada i učešće u radu, kako međunarodnih organizacija, institucija i foruma iz oblasti informacionog društva i e-uprave, tako i saradnja sa organima lokalne samouprave, privredom i sl., neophodno je odobriti potrebna sredstva. Između ostalog, planirana su potrebna sredstva za učešće zaposlenih na međunarodnim obukama i konferencijama.

4142–Reprezentacija u ukupnom iznosu od 5.000,00 EUR-a. Ministarstvo javne uprave s obzirom na obim i raznovrsnost poslova iz svog djelokruga, svakodnevno organizuje radne sastanke, pa je stoga neophodno planirati troškove reprezentacije.

4143–Komunikacione usluge u ukupnom iznosu od 2.500,00 EUR-a i to:

- **4143-1-Rashodi za telefonske usluge** - Ukupni troškovi fiksne i mobilne telefonije planirani su u iznosu od 2.500,00 EUR-a;

4144–Bankarske usluge u iznosu od 300,00 EUR-a.

4145–Usluge prevoza planirane su iznosu od 1.000,00 EUR-a, a odnose se na plaćanje troškova prevoza učesnika radionica i okruglih stolova, koje organizuje Ministarstvo u cilju promocije informacionog društva i e-uprave u Crnoj Gori.

4146–Advokatske, notarske i pravne usluge planirane su iznosu od 1.000,00 EUR-a.

4147–Konsultantske usluge, projekti i studije, sredstva u iznosu od 30.000,00 EUR-a, za konsultantske usluge za Partnerstvo za otvorenu javnu upravu i Open data Portal.

4148–Usluge stručnog usavršavanja planirana su sredstva u iznosu od 5.000,00 EUR-a. Edukacija zaposlenih u Ministarstvu javne uprave u kontinuitetu se obavlja kroz pohađanje kurseva i učestvovanje na seminarima i konferencijama u zemlji i inostranstvu.

4149–Ostale usluge, u iznosu od 30.000,00 EUR-a, a odnose se na:

- Medijske usluge i promotivne aktivnosti, iznos od 5.000,00 EUR-a i
- Ostale usluge, iznos od 5.000,00 EUR-a;
- Usluge prevođenja, štampanja i umnožavanja, iznos od 20.000,00 EUR-a;

➤ **415-Rashodi za tekuće održavanje**

4153–Tekuće održavanje opreme planirana sredstva u iznosu od 5.000,00 EUR-a.

➤ **419–Ostali izdaci**

Planirana su sredstva u ukupnom iznosu od **784.392,44 EUR-a**, i odnose se na

4191–Izdaci po osnovu isplate ugovora o djelu u iznosu od 43,792.44 EUR-a.

4193–Izrada i održavanje softvera u iznosu od **640.000,00 EUR-a**, a odnosi se na:

- Održavanje informacionog sistema za elektronsko upravljanje dokumentima i upravljanje procesom elektronskih sjednica Vlade Crne Gore, u iznosu od 120,000.00 EUR-a

Informacioni sistem za elektronsko upravljanje dokumentima i upravljanje procesom elektronskih sjednica Vlade Crne Gore omogućava elektronsko kancelarijsko poslovanje i generalno upravljanje dokumentima u organima državne uprave, kao i razmjenu dokumenata između organa i ministarstava, sa ciljem uspostavljanja koncepta "Vlade bez papira", kao i održavanje elektronskih sjednica Vlade, komisija i savjeta. Održavanje informacionog sistema je neophodno zbog kontinuiteta poslovanja u kompletnom procesu radnih tokova, dokumentacije i različitih evidencija kao i različitih izvještaja u jednoj instituciji. Planiranim sredstvima je neophodno obezbijediti kontinuirano održavanje sistema, sa mogućnošću daljih unapređenja u tehnološkom smislu. Projekat je prepoznat u Strategiji reforme javne uprave 2022–2026, Strateški cilj – Organizacija i rad javne uprave u funkciji potreba građana, Operativni cilj 1.2 Administracija bez papira.

- Održavanje i unapređenje portala ePeticije za javnu upravu, u iznosu od 10.000,00 EUR-a

Portal e-peticije kreiran je kao svojevrsni alat za učešće građana u odlučivanju o važnim društvenim pitanjima. Portal omogućava građanima Crne Gore da podnesu/glasaju za peticiju u elektronskom obliku. Administratori iz ministarstava/lokalnih samouprava pregledaju peticije i u skladu sa Pravilima portala, a uz odobrenje odgovornog lica iz organa, prihvataju i objavljuju peticiju (stavljaju je na glasanje) ili je odbijaju uz odgovarajuće obrazloženje. Planirana sredstva su neophodna kako bi se portal proširio u dijelu komunikacije među učesnicima u procesu odobravanja peticija, SEO optimizacije, pristupačnosti i UX/UI dizajna. Na taj način biće omogućena višestruka komunikacija, a proces će biti efikasniji i transparentniji.

- Održavanje Web portala Vlade - GOV.ME, u iznosu od 70.000,00 EUR-a

Portala GOV.ME obuhvata održavanje internet prezentacije Vlade CG, predsjednika i potpredsjednika Vlade, ministarstava, organa državne uprave, Digitalnog muzeja Vlade Crne Gore, Portala posvećenog digitalnim nomadima, Kataloga elektronskih usluga, kao i sajtove diplomatsko-konzularnih predstavništva Crne Gore (koji će biti razvijeni u okviru posebnog projekta proširenja portala). Planiranim sredstvima je neophodno obezbijediti kontinuirano održavanje objedinjenog portala sa preko 50 posebnih poddomena za različite organe državne uprave na GOV.ME, kao i ove posebne nadograđene segmente, sa mogućnošću daljih unapređenja u tehnološkom smislu.

- Proširenje Web portala Vlade - sajtovi diplomatsko-konzularnih predstavništva Crne Gore u iznosu od 50,000.00 EUR-a

Cilj proširenja portala je izrada sajtova 39 diplomatsko-konzularnih predstavništva Crne Gore. Ovo će omogućiti **objedinjen pristup** i **centralno upravljanje** komunikacijom države i građana u inostranstvu, a od strane Ministarstva vanjskih poslova, a sve putem zvaničnog komunikacionog kanala. Prednost proširenja u okviru postojećeg Portala je korišćenje svih resursa i funkcionalnosti postojećeg tehnološkog rješenja što je uloga Ministarstva javne uprave. Takođe, ovim ćemo povećati posiećenost portala

- Održavanje i unapređenje nacionalnog sistema za elektronsku kontrolu i naplatu javnih prihoda (NS - NAT) , u iznosu od 40.000,00 EUR-a

Sistem omogućava građanima i pravnim licima da realizuju plaćanje bilo koje administrativne takse, naknade i/ili ostalih tipova plaćanja elektronskim putem. Pored realizacije plaćanja, podaci se evidentiraju u CSAT sistem (Centralni sistem za kontrolu) i korisnik dobija informaciju o potvrdi transakcije, što olakšava dalji tok procesa u instituciji. Korisnik može dostaviti potvrdu o plaćanju ili instituciju informisati o realizaciji plaćanja elektronskim putem. Takođe, razvijeno je okruženje koje pruža mogućnost i drugim institucijama da se integrišu i unaprijede svoje online sisteme plaćanja. Održavanje i unapređenje postojećeg sistema podrazumijeva tehničke nadogradnje i instalaciju zakrpa, kao i popravke grešaka u postojećim poslovnim procesima i sistemima. Značaj navedenog projekta, prepoznat je i kroz Strategiju digitalne transformacije 2022-2026.

- Održavanje i unapređenje Jedinog sistema za elektronsku razmjenu podataka – JSERP, u iznosu od 20,000.00 EUR-a

Jedinstveni sistem za elektronsku razmjenu podataka – JSERP omogućava organima državne uprave i državnim organima da razmjenjuju podatke iz registara koje vode i informacionim sistemima kojima upravljaju. Usluge koje se realizuju korišćenjem ove platforme su: ostvarivanje prava propisanih zakonom o socijalnoj i dječijoj zaštiti (materijalno obezbjeđenje, dječiji dodatak...); elektronski upis u vrtiće, škole, fakultete; obračun i naplata lokalnih javnih prihoda; elektronske javne nabavke itd. Sredstva namijenjena za održavanje i unapređenje ovog strateški važnog informacionog sistema obezbijediće povećanje efikasnosti javne uprave i omogućiti lakše izvršavanje elektronskih usluga za građane i privredu. Planiranim sredstvima je neophodno obezbijediti kontinuirano održavanje sistema, mogućnost migracije na novo rješenje i kompletna podrška do uspostavljanja novog rješenja.

- Održavanje i unapređenje sistema portala e-uprave, u iznosu od 25,000.00 EUR

Radi se o izuzetno značajnom projektu koji, pored toga što predstavlja jedinstveno mjesto za pristup svim uslugama javne uprave, obuhvata i modul eParticipacije, zatim softversko rješenje mjerenja zadovoljstva korisnika kao i aplikativno rješenje servisa Programa stručnog osposobljavanja lica sa stečenim visokim obrazovanjem (PSO) koji se koristi već nekoliko godina isključivo putem ovog portala, kao i više od 400 dostupnih usluga. Ugovor za održavanje sistema portala e-uprave ističe 23.03.2024. godine. Dok se ne uspostavi novo rješenje portala e-uprave, koji realizuje Ministarstvo javne uprave u saradnji sa UNDP-om, neophodno je obezbijediti finansijska sredstva za održavanje postojećeg rješenja portala e-uprave, te migracije potrebnih podataka na novo rješenje.

- Izrada platforme/modula za prezentaciju e-usluga i razvoj novih e-usluga na lokalnom nivou, u iznosu od 200,000.00 EUR-a

Dostupnost elektronskih usluga na lokalnom nivou je na veoma malom nivou razvijenosti te je s toga neophodno pokrenuti određene procese digitalizacije lokalnog nivoa uz razvoj platforme/modula koji će obezbijediti dostupnost određenih e-usluga na lokalnom nivou. Navedena aktivnost je predviđena Nacionalnim Akcionim planom za sprovođenje inicijative partnerstvo za otvorenu upravu u Crnoj Gori za 2024. godinu, koja će između ostalog obuhvatiti i izradu platforme/modula za elektronske usluge, kao i razvoj elektronskih usluga na lokalnom nivou. Ista je inicijalno prepoznata i kroz Strategiju digitalne transformacije 2022-2026. kroz oblast „Razvoj i optimizacija korisnički orjentisanih elektronskih usluga“, kao i Strategiju reforme javne uprave 2022-2026. kroz operativne ciljeve 2.1. Efikasnije pružanje usluga i uvođenje

- Održavanje i unapređenje sistema za elektronsku identifikaciju i autentifikaciju korisnika (NS - eID) , u iznosu od 40.000,00 EUR-a

Informacioni sistem za elektronsku identifikaciju i autentifikaciju korisnika (NS-EID) je IS koji daje funkciju elektronske identifikacije, odnosno autentifikaciju i autorizaciju korisnika prilikom korišćenja elektronskih usluga na nivou javne uprave. Korisnici će imati mogućnost da se identifikuju sa sredstvom elektronske identifikacije različitih nivoa sigurnosti, od najnižeg nivoa (korisničkog imena i lozinke) do najviših nivoa (e-identitet na bezbjednom medijumu, npr. na pametnoj kartici, tokenu itd), koje će obezbijediti različiti davaoci elektronske identifikacije. NS-EID putem sistema za potvrđivanje (autentifikaciju) elektronskog identiteta kontroliše prijavu korisnika (građana, privrede i ostalih) za korišćenje elektronske usluge. Održavanje postojećeg sistema podrazumijeva tehničke nadogradnje i instalaciju zakrpa, kao i popravke grešaka u postojećim poslovnim procesima i sistemima. Takođe, podrazumijeva i izradu novih web servisa za potrebe novih integracija sa novim institucijama i sistemima zarad ujedinjenja sistema u jedinstvenu cjelinu. Značaj navedenog projekta, prepoznat je i kroz Strategiju digitalne transformacije 2022-2026.

- Ugovor za pružanje usluge - sms modul za informacioni sistem za elektronsku identifikaciju i autentifikaciju NS-eID (bulk sms servis) u iznosu od 10.000,00 EUR-a

Bulk servis je potreban kako bi korisnicima bilo obezbijeđeno dobijanje sms poruka prilikom korišćenja NS eID sistema. Za potpuno funkcionisanje NS eID Sistema, odnosno upravljanje kreiranim profilom od strane korisnika, kao i za proces prijave na Sistem sa jednokratnom lozinkom primljenom preko SMS poruke, koja predstavlja dodatno autentifikacijsko sredstvo kao dodatni nivo zaštite i potvrde identiteta korisnika, potrebno je obezbijediti SMS modul koji je integrisan na NS eID sistem.

- Izrada i održavanje novog portala otvorenih podataka – Open data u iznosu od 30.000,00 EUR-a

Otvoreni podaci predstavljaju osnovu za unapređenje rada javne uprave, dalju modernizaciju i transparentnost rada, kao i povećanje efikasnosti i kvaliteta usluga koje uprava pruža. Objavljivanje podataka u formatu koji omogućava ponovnu upotrebu od izuzetnog je značaja za transparentnost rada javnog sektora i proizvodnju novih vrijednosti od strane korisnika podataka.

- Inkorporiranje sajta www.otvorenauprava.me u mrežu državnih organa u iznosu od 25.000 EUR-a

Partnerstvo za otvorenu upravu okuplja reformatore vlada, organizacije civilnog društva i građane kako bi zajednički radili na uspostavljanju odgovorne, transparentne i uprave na usluzi građanima. Crna Gora je članica inicijative od 2012. godine i realizacija Nacionalnih akcionih planova uz rad Operativnog tima predstavljaju osnovne uslove učešća u ovoj inicijativi, čiji su najvažniji principi transparentnost i inkluzivnost u odnosu Vlade prema građanima i posebnim ciljnim grupama.

4194 - Osiguranje, planirana sredstva u ukupnom iznosu od 300,00 EUR-a.

4195 - Kontribucije za članstvo u domaćim i međunarodnim organizacijama, iznos od 100.000,00 EUR-a, i to:

Crna Gora je potpisala Sporazum o pristupanju programu unije „Digitalna Evropa“ pri čemu smo postali član Programa Evropske unije „Digitalna Evropa“.

Benefiti navedenog programa su značajni, budući da se time otvaraju vrata za pristup i apliciranje za projekte u iznosu od 6.000.000.000 eura, a koji se tiču oblasti digitalne transformacije, primjeni novih tehnologija, sajber bezbjednosti, unaprijeđenju digitalnih veština, Big data projektima i eServisa za javne usluge.

Navedeni Program je podijeljen na pet stubova:

- Interoperabilnost(nastavak ISA)
- Vještačka inteligencija
- Sajber bezbjednost i povjerenje
- Napredne digitalne vještine
- Računarstvo visokih performansi

Crna Gora će kao trošak nacionalne kontribucije morati da izdvoji određeni iznos sredstava godišnje kontribucije za učešće u navedenom Programu.

4199 – Ostalo, planirana sredstva u ukupnom iznosu od 300,00 EUR-a.

- **431–Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru**

Ukupno planiran iznos na ovoj poziciji je 2.000,00 EUR-a, a odnosi se na pomoći u slučaju smrti člana uže porodice, duže i teže bolesti u skladu sa Granskim kolektivnim ugovorom za oblast uprave i pravosuđa.

- **441 – Kapitalni izdaci**

4415–Izdaci za opremu u ukupnom iznosu od 5.000,00 EUR-a, a odnosi se na:

- Kancelarijska oprema, iznos od 2.500,00 EUR-a;
- Informatička oprema, iznos od 2.500,00 EUR-a.

POTPROGRAM: INFORMACIONO DRUŠTVO

Aktivnost: Razvoj i održavanje informaciono – komunikacionih tehnologija

Ukupan iznos zahtijevanih sredstava na Aktivnosti Razvoj i održavanje informaciono – komunikacionih tehnologija iznosi **4.750.636,94 EUR-a**, sredstava su raspoređena kako slijedi:

➤ 411 - Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca

Bruto zarade zaposlenih i doprinosi na teret poslodavca planirani su u ukupnom iznosu od **600.361,62 EUR-a**.

Planirana sredstva odnose se na bruto zarade i doprinose na teret poslodavca za 17 službenika Direktorata za infrastrukturu i informacionu bezbjednost, 4 službenika Odjeljenja za reviziju informacionih sistema, 12 radnih mjesta koje su planirana da se popune do kraja tekuće godine i 5 radnih mjesta koje planiramo da popunimo u 2024. godini, odnose se i na Odjeljenje koje će vršiti poslove inspeksijskog nadzora u odnosu na informaciono društvo.

Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave ("Službeni list CG", br. 49/22, 52/22, 56/2022, 82/22, 110/22 i 139/22) u članu 44 prepoznati su poslovi Uprave za inspeksijske poslove među kojima su i poslovi koji se odnose na informaciono društvo. U skladu sa navedenom uredbom Ministarstvo javne uprave, između ostalog, obavlja poslove koji se odnose na informaciono društvo, bliže opisane nu članu 7 Uredbe.

U nadležnosti Ministarstva javne uprave su propisi ključni za razvoj elektronske uprave, digitalizacije i informacione bezbjednosti, a to su: Zakon o elektronskoj upravi („Službeni list CG“, broj 72/19), Zakon o elektronskoj identifikaciji i elektronskom potpisu („Službeni list CG“, br. 32/14 i 72/19), Zakon o elektronskom dokumentu („Službeni list CG“, broj 132/22) i Zakon o informacionoj bezbjednosti ("Službeni list CG", br. 14/10, 40/16 i 67/21), izrađen je novi Predlog zakona koji je upućen Evropskoj komisiji na mišljenje.

Predmetnim zakonima decidno su uređene nadležnosti ovog ministarstva, kao i obaveze organa bliže navedenih u predmetnim zakonima za njihovu primjenu. U navedenim zakonima u dijelu inspeksijskog nadzora navedeno je da inspeksijski nadzor vrši inspekcija za usluge informacionog društva, u skladu sa zakonom kojim se uređuje inspeksijski nadzor i ovim zakonom.

Od dana stupanja na snagu predmetnih zakona Ministarstvo javne uprave ne dobija izvještaje o izvršenom inspeksijskom nadzoru, osim Zakona o elektronskoj identifikaciji i elektronskom potpisu za koji je propisana obaveza dostavljanja godišnjeg izvještaja, ali koji izvještaj nije sadržajan i ne ispunjava očekivanja ovog ministarstva u vezi izvršenog inspeksijskog nadzora.

Slab učinak vršenja inspeksijskog nadzora Ministarstvo javne uprave vidi najbolje po:

-izuzetno malom korišćenju informacionih sistema kojima upravlja ministarstvo, a za šta je propisana organima dužnost da ih koriste u skladu sa Zakonom o elektronskoj upravi. Kao primjer navešćemo jedinstveni informacioni sistem za elektronsku razmjenu – GSB kojim upravlja MJU, a koji koristi 18 institucija, a zakonska obaveza za korišćenje ovog sistema sa odgovarajućim...

izuzetno mala primjena, koja bi kroz inspekcijski nadzor trebala da dobije epilog veće primjene u cilju podizanja elektronske uprave na višojem nivou;

-maloj razmjeni elektronskih dokumenata;

-odbijanju organa da prime elektronski dokument za šta su obavezni po Zakonu o elektronskom dokumentu (za šta dobijamo upite građana);

- i drugim brojnim okolnostima.

Budući da su Ministarstvo javne uprave, kao i drugi organi državne uprave, nosioci brojnih aktivnosti prepoznatih Strategijom digitalne transformacije 2022-2026, bez čije implementacije uz punu primjenu prednje navedenih zakona nije moguća digitalna transformacija, mišljenja smo da je iz Uprave za inspekcijske poslove potrebno izdvojiti poslove koji se odnose na informaciono društvo i iste prepoznati u nadležnostima Ministarstva javne uprave i uspostaviti posebno Odjeljenje koje će vršiti poslove inspekcijskog nadzora u odnosu na informaciono društvo.

Na ovaj način osnažila bi se uloga inspekcijskog nadzora i dao mu se veći značaj čime bi svi obveznici primjene navedenih propisa poštovali propisane obaveze, a na koji način bi ministarstvo i pratilo razvoj elektronske uprave i digitalizacije za čiji razvoj je zaduženo. Kroz detaljan uvid u navedene zakone, kao i brojna podzakonska akta koja proizilaze iz istih jasno je vidljiv značaj inspekcijskog nadzora u procesu digitalne transformacije, kao i potreba da poslovi inspekcijskog nadzora budu u okviru Ministarstva javne uprave. Odjeljenje koje bi se bavilo tim poslovima činila bi četiri inspektora jer na široku primjenu ovih propisa jedan inspektor ne može biti kvalitetno i efikasno obavljati povjerene mu poslove.

Uvećanje u odnosu na tekuću godinu je u skladu sa Odlukom o dodatku na osnovnu zaradu za obavljanje poslova na određenim radnim mjestima, dodatak na osnovnu zaradu do 30% zaposlenima u Direktoratu za infrastrukturu, informacionu bezbjednost, digitalizaciju i e-servise, kao i službenicima u Odjeljenju za reviziju informacionih sistema.

➤ **412 - Ostala lična primanja**

Ukupno planirana sredstva na ovoj budžetskoj poziciji iznose **105.800,00 EUR-a**, a ista se odnose na sljedeće:

4123–Naknada za prevoz, iznos od 300,00 EUR-a i

4127–Ostale naknade, iznos od 65.500,00 EUR-a, a odnosi se na isplatu naknada članovima Savjeta za informacionu bezbjednost (12 članova + sekretar).

Uspostavljanje savremene infrastrukture javnih ključeva (PKI), tj. sistema za pružanje elektronskih usluga povjerenja i Certification Authority-a (CA) predstavlja jedan od ključnih projekata za digitalizaciju društva. Budući da je Crna Gora strateški opredijeljena na uspostavljanje elektronskih servisa za građane i privredu, pojednostavljenje procedura i administraciju bez papira, uspostavljanje navedene infrastrukture obezbjeđuje da se, između ostalog, zahtjevi koji se podnose elektronskim putem potpišu naprednim elektronskim potpisom i na taj način budu validni. Postojeća CA infrastruktura je uspostavljena početkom 2010. godine na infrastrukturi koja već određeni niz godina zastarjela i ne omogućava nadogradnju u skladu sa najsavremenijim standardima u ovoj oblasti. Iz navedenog razloga, Ministarstvo javne uprave je pokrenulo tendersku proceduru za implementaciju nove

Potrebno je napomenuti da Ministarstvo javne uprave obezbjeđuje digitalne sertifikate za službenike i serverske uređaje u organima državne uprave (za ukupno 18 ministarstava i 25 organa uprave). Nakon implementacije nove CA platforme, u odnosu na prethodni period kada je bilo moguće izdati samo digitalni potpis za službenike i digitalni sertifikat za servere, Ministarstvo javne uprave će biti u mogućnosti da vrši usluge za:

1. izradu sertifikata za elektronski potpis i pečat,
2. izradu sertifikata za autentifikaciju internet stranice,
3. izradu elektronskog vremenskog pečata,
4. elektronsku preporučenu dostavu,
5. kvalifikovanu usluga verifikacije kvalifikovanih elektronskog potpisa i pečata,
6. kvalifikovanu elektronsku preporučenu dostavu,
7. udaljeni elektronski potpis.

Shodno tome, u cilju funkcionisanja kompletnog sistema, Ministarstvo javne uprave će oformiti dva certifikaciona tijela i jedno registraciono. Ovo podrazumijeva dodatni, izuzetno zahtjevan i odgovoran, angažman postojećih službenika.

Tijela koja će biti oformljena su:

- Policy Management Authority (PMA) – koje će brojati 9 članova;
- Operations Authority (OA) – koje će brojati 8 članova;
- Registration Authority (RA) – koje će brojati 2 člana.

Iz navedenih razloga, za rad u certifikacionim i registracionom tijelu CA, neophodno je obezbijediti naknade u ukupnom iznosu od **40.000,00 EUR-a**

➤ **413 - Rashodi za materijal**

Rashodi za materijal, za 2023. godinu, planirani su u ukupnom iznosu od **1.550,00 EUR-a**, a odnose se na:

4131–Administrativni materijal ukupan iznos od 600,00 EUR-a. Rashodi su planirani na bazi ostvarenih troškova u prethodnoj godini, kao i procjene potrebnih sredstava za 2024. godinu, a odnose se na: kancelarijski materijal, sitan inventar, sredstva higijene i ostalo.

4133–Materijal za posebne namjene u iznosu od 800,00 EUR-a. Ovi rashodi su planirani na bazi ostvarenih troškova u prethodnoj godini, kao i procjene potrebnih sredstava za 2024. godinu, a odnose se na: publikacije, časopise i glasila kao i drugu stručnu literaturu neophodnu za dodatnu edukaciju zaposlenih u Direktoratu za infrastrukturu, informacionu bezbjednost, digitalizaciju i e-servise.

4135–Rashodi za gorivo u iznosu od 150,00 EUR-a. Ovi rashodi planirani su u skladu sa internim limitima koji su definisani Pravilnikom o uslovima i načinu korišćenja prevoznih sredstava, a u cilju nesmetanog obavljanja poslova i zadataka iz djelokruga Ministarstva.

➤ **414 - Rashodi za usluge**

Rashodi za usluge planirani su u ukupnom iznosu od **805.700,00 EUR-a**, a odnose se na:

4141–Službena putovanja u ukupnom iznosu od 15.000,00 EUR-a. U cilju realizacije svih aktivnosti Ministarstva utvrđenih Uredbom o organizaciji i načinu rada

preporukama u oblasti informacionog društva i e-uprave, praćenje rada i učešće u radu, kako međunarodnih organizacija, institucija i foruma iz oblasti informacionog društva i e-uprave, tako i saradnja sa organima lokalne samouprave, privredom i sl., neophodno je odobriti potrebna sredstva. Između ostalog, planirana su potrebna sredstva za učešće zaposlenih na međunarodnim obukama i konferencijama.

4142–Reprezentacija u ukupnom iznosu od 2.000,00 EUR-a. Ministarstvo javne uprave, s obzirom na obim i raznovrsnost poslova iz svog djelokruga, svakodnevno organizuje radne sastanke, pa je stoga neophodno planirati troškove reprezentacije.

4143–Komunikacione usluge u ukupnom iznosu od **690.500,00 EUR-a** i to:

- **4143-1-Rashodi za telefonske usluge** - Ukupni troškovi fiksne i mobilne telefonije planirani su u iznosu od 500,00 EUR-a;
- **4143-9-Rashodi za ostale komunikacione usluge** u iznosu od 690.000,00 EUR-a, na osnovu zaključenih Ugovora o pružanju usluga.

Navedeno obuhvata obezbjeđivanje usluga povezivanja državnih organa u mreži državnih organa, pružanje usluga državnim organima primarnog internet linka, optičkih linkovi, MPLS linkova, kao i zaštitu infrastrukture od DDoS napada i redundantni link. Ovim javnim nabavkama omogućiće se funkcionalnost i razmjena podataka državnih organa i organa uprave kao i pristup svim servisima i uslugama koje se pružaju prema institucijama i građanima, a samim tim prati kontinuitet poslovnih procesa.

4144–Bankarske usluge u iznosu od 200,00 EUR-a.

4145–Usluge prevoza planirane su iznosu od 2.000,00 EUR-a, a odnose se na plaćanje troškova prevoza zaposlenih u Direktoratu za rad na terenu.

4146–Advokatske, notarske i pravne usluge planirane su iznosu od 1.000,00 EUR-a.

4147–Konsultantske usluge, projekti i studije, sredstva u iznosu od 60.000,00 EUR-a.

Takođe, nakon što kompletan CA sistem bude uspostavljen, a u skladu sa međunarodnim standardima koji tretiraju ovu oblast, neophodno je izvršiti reviziju nezavisnog (eksternog) tijela, nakon čega će se ukloniti svi eventualni nedostaci koji nastanu u toku uspostavljanja sistema. U ovu svrhu, neophodno je opredijeliti iznos od 50.000,00 EUR-a.

4148–Usluge stručnog usavršavanja planirana su sredstva u iznosu od 30.000,00 EUR-a.

- Kontinuirana nabavka najnovijih verzija ključnih međunarodnih standarda u štampanoj i digitalnoj formi, u iznosu od 3.000,00 EUR-a.

S obzirom da su u nadležnosti Ministarstva, između ostalog, informaciona bezbjednost i standardizacija informacionih sistema, neophodno je stvoriti sve preduslove za uvođenje međunarodnih standarda u poslovne procese. Kako bi se ispunili zahtjevi, u skladu sa Zakonom o informacioni bezbjednosti („Sl. list CG“ hr

14/10, 40/16 i 67/21), neophodno je konstantno vršiti nabavku najnovijih verzija ključnih međunarodnih standarda, u štampanoj i digitalnoj formi.

- Stručno usavršavanje i sertifikacija službenika iz oblasti standardizacije informacionih sistema, u iznosu od 15.000,00 EUR-a.

Službenici koji rade na poslovima standardizacije informacionih sistema i informacione bezbjednosti moraju konstantno nadograđivati svoja znanja u ovoj oblasti, kroz pohađanje različitih obuka i prolaskom kroz adekvatan proces sertifikacije.

- Stručno usavršavanje i sertifikacija službenika iz oblasti elektronskih usluga povjerenja, u iznosu od 12.000,00 EUR-a.

Ministarstvo, u skladu sa svojim nadležnostima, vrši provjeru ispunjenosti uslova za upis u Evidenciju davalaca elektronskih usluga povjerenja, Registar kvalifikovanih davalaca elektronskih usluga povjerenja, Registar sistema elektronske identifikacije i vodi Trust listu u skladu sa međunarodnim standardom ETSI TS 119-612. Kako ocjenu ispunjenosti uslova trebaju vršiti lica sertifikovana od strane relevantnih institucija iz ove oblasti, neophodno je obezbijediti stručno usavršavanje i sertifikaciju službenika ovog ministarstva, u iznosu od 12.000,00 EUR-a.

4149-Ostale usluge, u iznosu od **5.000,00 EUR-a**, a odnose se na:

- Medijske usluge i promotivne aktivnosti, iznos od 1.500,00 EUR-a i
- Ostale usluge, iznos od 1.500,00 EUR-a;
- Usluge prevođenja, štampanja i umnožavanja, iznos od 2.000,00 EUR-a;

➤ **415-Rashodi za tekuće održavanje**

4153-Tekuće održavanje opreme planirana sredstva u iznosu od 230.000,00 EUR-a.

- Izdaci za usluge tekućeg održavanja i lagerovanja rezervne opreme u data centru, u iznosu od 200.000,00 EUR-a

Tekuće održavanje opreme u Datacentru je od izuzetne važnosti kako bismo osigurali stabilnost i pouzdanost funkcionisanja informacionih sistema koji su hostovani u Datacentru Ministarstva javne uprave (94 informacionih sistema za 24 državne institucije). Redovno održavanje, nadogradnja i servisiranje hardverske opreme u Data centru su ključne aktivnosti kako bismo minimizirali rizik od neplaniranih prekida usled ispada pojedinačnih hardverskih komponenti sistema i osigurali kontinuitet ICT usluga koje Ministarstvo pruža. Takođe, pravovremena nabavka i održavanje lagara rezervnih dijelova omogućava brzu reakciju u slučaju potrebe zamjene ili popravke hardverskih komponenti sistema. Pored toga potrebno je obezbijediti i tekuće održavanje i unapređenje kritičnih sistemskih servisa, te rješavanje problema i implementacija poboljšanja na temelju povratnih informacija i analize učinka, te nadgledanje, ažuriranje, oporavak i otklanjanje nepravilnosti u radu:

- Hardverskih i softverskih modula virtuelizacione platforme,
- Dijeljenih sistema (mail sistem, aktivni direktorijum i sistem za sigurnosna ažuriranja servera i korisničkih radnih stanica, sistem za dijeljenje podataka i dr.),
- Komunikacionoj infrastrukturi (aktivna mrežna oprema),
- Uređaja za informacionu bezbjednost (firewall i backup sistema).

- Održavanje tehničkih sistema zaštite u primarnom Datacentru i DR lokaciji, u iznosu od 30.000,00 EUR-a

Obuhvata održavanje sistema klimatizacije, održavanje elektroenergetskih instalacija, održavanje alarmnog sistema, video nadzora, protivpožarnog sistema i UPS sistema, termotehničkih instalacija i agregatnog sistema. Održavanje i servis se odnosi na sisteme na primarnoj lokaciji u Podgorici i DR lokaciji u Bijelom Polju. Kako u proteklom periodu nije bilo sredstava za održavanje navedenih sistema, a zbog svakodnevnih problema na navedenim sistemima u cilju smanjenja rizika na incidente neophodno je planirati sredstva kako bi navedeni sistemi bili u funkciji poslovnih procesa koji pruža Ministarstvo.

➤ **419–Ostali izdaci**

Planirana su sredstva u ukupnom iznosu od **2.297.225,32 EUR-a**, i odnose se na sljedeće izdatke:

4191-Izdaci po osnovu isplate ugovora o djelu u iznosu od 46.225,32 EUR-a.

4193-Izrada i održavanje softvera u iznosu od 2.250.000,00 EUR-a, a odnosi se na:

- Obezbjedivanje prava korišćenja najnovijih verzija softvera („Software Assurance“) za Microsoft licence za II godinu Okvirnog sporazuma za period 2022-2024, u iznosu od 1.300.000,00 EUR-a

Krajem marta 2022. godine sklopljen je trogodišnji Okvirni sporazum, shodno potpisanom Enterprise Agreement-u sa kompanijom Microsoft, za period 2022-2024, a koji se odnosi na obezbjeđivanje prava korišćenja najnovijih verzija softvera („Software Assurance“) za Microsoft proizvode koje koriste državne institucije. Kako je situacija na svjetskom tržištu je usloвила drastičnu promjenu kursa USD-EUR, a uzimajući u obzir da je ugovor sa kompanijom Microsoft sklopljen na osnovu dolarskog cjenovnika, shodno članu 151 tačka 3 Zakona o javnim nabavkama („Sl. list CG“, br. 74/19 i 3/23), uslijed okolnosti koje Ministarstvo nije moglo predvidjeti u momentu zaključivanja ugovora, neophodno je obezbijediti i sredstva za uvećanje osnovnog ugovora do 20%, što je omogućeno pomenutim zakonom. Na taj način, uslijed navedenih razloga, za ovu stavku treba opredijeliti 1.300.000,00 EUR-a.

- Nabavka tehničkih Oracle licenci za organe državne uprave koji svoje informacione sisteme zasnivaju na Oracle tehnologijama, u iznosu od 950.000,00 EUR-a

Aktuelni ugovor je potpisan 29.03.2023. godine i traje 12 mjeseci. Uz veliku racionalizaciju troškova na državnom nivou, ovaj ugovor obezbjeđuje održavanje postojećih licenci, nabavku novih i obezbjeđivanje servisa podrške za Oracle proizvode. Kako bi se svim institucijama, koje svoje informacione sisteme zasnivaju na Oracle tehnologijama, obezbijedilo isporučivanje najnovijih verzija softvera i potrebnih servisa, a samim tim obezbijedila adekvatna informaciona bezbjednost odnosnih informacionih sistema, za ovu stavku je neophodno opredijeliti sredstva u iznosu od 950.000,00 EUR-a.

4194 - Osiguranje, planirana sredstva u ukupnom iznosu od 500,00 EUR-a.

4199 – Ostalo, planirana sredstva u ukupnom iznosu od 500,00 EUR-a.

➤ **431–Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru**

Ukupno planiran iznos na ovoj pozicije je 5.000,00 EUR-a, a odnosi se na pomoći u slučaju smrti člana uže porodice, duže i teže bolesti u skladu sa Granskim kolektivnim ugovorom za oblast uprave i pravosuđa.

➤ **441 – Kapitalni izdaci**

4415-Izdaci za opremu, ukupan iznos planiranih sredstava na ovoj poziciji iznosi 705.000, 00 EUR-a.

-Nabavka računara i računarske opreme za službenike Ministarstva javne uprave ukupni iznos 25.000,00 EUR-a

Nakon procedure reinstalacije operativnih sistema i Office paketa, koju su sproveli službenici Ministarstva, izvršena je analiza stanja računara i računarske opreme. Utvrđeno je da je neophodno izvršiti nabavku novih računara i štampača za službenike u MJU, kojima je zbog zastarelosti postojeće opreme znatno otežan rad.

-Sistem za upravljanje i kontrolu štampe ukupni iznos 30.000,00 EUR-a

Upravljanje i kontrola štampe - racionalizacija kancelarijskih troškova štampe, racionalizacija troškova nabavke tonera za štampu. Jednostavnije i efikasnije održavanje i servis. Trenutno je svaki službenik zadužen za jedan štampač koji je povezan na jedan personalni računar što čini visok materijalni trošak prije svega održavanja štampača, nabavku tonera različitih tipova kao i potrošnje papira za štampu.

-Nabavka infrastrukturne opreme, iznos od 650.000,00 EUR-a

U nadležnosti Ministarstva javne uprave nalazi se upravljanje serverskom infrastrukturom Vlade Crne Gore i u prethodnom periodu inicijalno je izvršena nabavka softvera za virtueliazcionu platformu kao i potrebne hardverske opreme. S tim u vezi ključni državni dijeljeni informacioni sistemi nalaze se na pomenutoj opremi koja zajedno sa virtuelizacionom platformom čini jedinstveni Vladin private cloud sistem i to: Vladin mail server, elektronske sjednice Vlade, jedinstven sistem za skladištenje dokumenata EDMS, portal Vlade i mnogi drugi. Ovakva serveska struktura je preduslov da bi se povoljnosti novih tehnologija iskoristile u punom kapacitetu koje u krajnjem rezultira brojnim benefitima. Ovakav pristup je u potpunosti obezbjedio mogućnost državnim organima da prilikom kreiranja informacionih sistema i registara koriste infrastrukturu Vladine private cloud platforme, bez ikakvih troškova u smislu kupovine hardvera, licenci i sistemskog softvera, što predstavlja bitan segment racionalizacije finansijskih sredstava. Dodatnu pogodnost ovakvog postupanja donosi smanjenje drugih troškova za državne organe, a odnose se na održavanje opreme, koji nijesu mali, a nerijetko se kreću u iznosu od 10-15% na godišnjem nivou od vrijednosti same opreme. Ovakav pristup je u potpunosti obezbjedio mogućnost državnim organima da prilikom kreiranja informacionih sistema, registara koriste infrastrukturu data centra Ministarstva javne uprave, bez ikakvih troškova u smislu kupovine hardvera.

Ukupno 94 informacionih sistema (76 na virtuelizacionoj platformi i 16 autonomnih sistema) za 24 državne institucije, u prvom redu Ministarstva, koji se hostuju u Data Centru Ministarstva javne uprave, te je značajan korak napravljanjen u vidu **centralizacije informacionih sistema**.

- nabavku serverske opreme;
- nabavku aktivne mrežne opreme;
- nabavku bezbjednosnih uređaja;
- nabavku bezbjednosnih softvera;
- nabavku softvera za monitoring;
- održavanje opreme i podrška za navedene alate;
- monitoring sistema po principu 24/7;
- obezbjeđivanje dovoljnog broja specijalizovanih kadrova i obuke za iste.

Okvirnom analizom troškova za navedene stavke dolazimo do cifre oko 2 miliona EUR-a, za sve sisteme koji su centralizovani za svih 26 institucija i u ove troškove nisu uračunata sredstva za informacione sisteme pod direktnoj nadležnosti Ministarstva javne uprave, s kojim se ovaj iznos penje do cifre od 3 miliona EUR-a. S tim u vezi, centralizacija sistema je prije očekivanog vremena dovela do toga da će najdalje do kraja 2024. kompletna investicija biti valorizovana. Nakon sajber napada na Vladinu infrastrukturu od 20.08.2022. godine, državne insitucije su se u skladu sa preporukama najbolje prakse u sličnim situacijama obratile Ministarstvu javne uprave za pomoć. S tim u vezi, zahtjeve za korištenje virtuelizacione platforme Vlade Crne Gore koristi više institucija u odnosu na period prije sajber napada i to:

1. Ministarstvo ekonomije (8) za veb portal programi.gov.me, veb portal za centralni turistički registar, veb portal za podršku malim i srednjim preduzećima, informacioni sistem za patentni registar, veb portal jedinsvena kontakt tačka (portal Point Of Single Contact), portal javnih nameta, portal za ruralni turizam, informacioni sistem za programe evropske unije;
2. Ministarstvo kapitalnih investicija (2) za informacioni sistem za monitoring i uštedu energije i informacioni sistem za kontrolu rada naponske mreže;
3. Ministarstvo nauke (1) za registar subjekata inovacione djelatnosti;
4. Ministarstvo evropskih poslova (2) za veb portal za IPA projekte;
5. Uprava za kadrove (1) za informacioni sistem za elektronsko testiranje kandidata;
6. Predsjednik Crne Gore (1) za novi veb portal institucije;
7. Uprave za inspeksijske poslove (2) za jedinstveni inspeksijski informacioni sistem i portal za zaštitu potrošača;
8. Fond za inovacije (1) portal inovacija;
9. Uprava za bezbjednost hrane i pića (2) fitosanitarni informacioni sistem i veterinarski informacioni sistem;
10. Agencija za zaštitu ličnih podataka (1) registar.

Dakle, radi se o broju od 10 institucija i 21 novih informacionih sistema, koji su implementirani na Vladinoj cloud platformi nakon sajber napada, čime dolazimo do ukupnog broja od ukupno 76 informacionih sistema i 18 državnih institucija, koji se nalaze na 172 virtuelnih servera. Dodatnih 11 insitucija hostuje svoju serversku opremu sa 16 informacionih sistema u Data Centru Ministarstva javne uprave, **od kojih su dvije iskazala interesovanje da svoje informacione sisteme prebace na Vladin Cloud sistem i to: Ministarstvo zdravlja i Ministarstvo kapitalnih investicija.**

Pored interesovanja za migraciju sistema sa zastarele opreme, Ministarstvo javne uprave aktivno učestvuje u novim projektima, te je aktivan i zahtjev Ministarstva održivog razvoja i turizma u vidu skladištenja velike količine podataka i unapređenje informacionog sistema za geoportal.

1. Obezbjedivanje brzog oporavka korisničkih podataka na kritičnim pozicijama kroz implementaciju VDI (virtual desktop) sistema;
2. Oporavak i unapređenje DR (disaster recovery) lokacije.

Kroz prvi projekat, glavni cilj, pored veće bezbjednosti jeste da se omogući i veći nivo otpornosti, tj. efikasniji i brži oporavak u slučaju bilo koje vrste ispada sistema, te je uočena kritična tačka dio mrežnog i korisničkog segmenta koji trenutno nije moguće oporaviti na brz i efikasan način. U ovom segmentu identifikovali smo kritične radne stanice u okviru kabineta ministarstava, javnih nabavki, finansija i arhiva, koji bi morali imati u veoma kratom roku dostupan sistem. Za ovakve radne stanice Ministarstvo javne uprave je obezbjedilo serversku infrastrukturu, gdje se nezavisno od klijentske radne stanice, omogućiti instant oporavak sistema preko virtuelne platforme. Na ovaj način će se obezbijediti i brz oporavak i sigurno skladištenje podataka kritičnih sistema na virtuelnoj platformi na duplim lokacijama, primarnoj (produkciono okruženje u Podgorici) i sekundarnoj (disaster recovery okruženje u Bijelom Polju).

Drugi projekat je povezan sa uklanjanjem uočenih nedostataka ranije strukture Disaster Recovery servisa i realizaciji oporavka u što kraćem vremenskom periodu. Naime, isti je bio osmišljen za funkciju u slučaju elementarnih nepogoda, međutim, neefikasno u slučaju sajber napada sa visokim stepenom softiciranosti, te se pristupilo drugačijem konceptu i omogućavanju oporavka sistema u roku u 12 časova. Izvršena je izmjena u smislu repliciranja aplikativnih komponenti portala i informacionih sistema, čije se repliciranje aplikacija neće vršiti u real-time vremenu, već periodično u sesijama, što u će smanjiti rizik od repliciranja malwarea povezanih sa sistemskim komponentama navedenih sistema. Takođe, unapređenje je potrebno finalizirati sa aspekta dostupnosti navedenih sistema na Internetu sa disaster recovery lokacije sa istim stepenom informacione bezbjednosti kao na primarnoj lokaciji. Finalizacija se odnosi na tehničko opremanje, kao i na definisanje ključnih i bitnih informacionih sistema i njihovu replikaciju na sekundarnoj lokaciji.

Dakle, Ministarstvo javne uprave se pokazalo kao pouzdan partner, budući da je nakon sajber napada na Vladinu infrastrukturu izvršena ponovna inicijalizacija informacionih sistema koji su do trenutka sajber napada hostovani na Vladinoj cloud platformi, bez gubitka podataka, te usled gore navedenih benefita broj zahtjeva za serverskim resursima raste u kontinuitetu, te je u skladu sa tim potrebno dalje jačanje kako sistemske tako i informaciono-komunikacione infrastrukture i sistema za informacionu bezbjednost (backup i sistem za prevenciju upada).

Takođe, stepen informacione bezbjednosti u smislu neovlaštenog pristupa podacima, dostupnosti i sajber bezbjednosti servisa je mnogo veći, budući da Ministarstvo javne uprave posjeduje određene bezbjedonosne sisteme i alate i znanje, kao i kadrovske kapacitete koje su unapređuju u kontinuitetu, koje ponaosob svi državni organi ne mogu obezbijediti.

U skladu sa procjenom zahtjeva u budućem periodu, potrebna je nabavka:

1. Serverskih resursa za skladištenje velike količine arhivskih podataka kako na primarnoj tako i na disaster recovery lokaciji, kao aktivnoj backup kopiji;
2. BGP rutera u cilju zamjene dotrajalih uređaja na primarnoj lokaciji, kao i finalizaciju projekta restrukturiranja servisa na disaster recovery lokaciji;
3. Produženje IPS licenci za već impletirane firewall uređaje na primarnoj i disaster recovery lokaciji;
4. Licenci za offline backup rješenje u cilju daljeg obezbjeditvanja dostupnosti i sigurnosti podataka u kontinuitetu za sisteme koji su planirani da se realizuju u budućem periodu koji su već u početnoj fazi implementacije.

POTPROGRAM: INFORMACIONO DRUŠTVO

Aktivnost: Sajber bezbjednost

Ukupan iznos zahtijevanih sredstava na Aktivnosti eUprava iznosi **1.953.000,00 EUR-a**, sredstava su raspoređena kako slijedi:

➤ 412 - Ostala lična primanja

Ukupno planirana sredstva na ovoj budžetskoj poziciji iznose **10.000,00 EUR-a**, a ista se odnose na sljedeće:

4127–Ostale naknade, iznos od 10.000,00 EUR-a, a odnosi se na isplatu naknada za rad za potrebe rada Regionalnog centra za sajber bezbjednost i razvoj sajber kapaciteta (WB3C). Kroz zaduženja koje Crne Gora ima u okviru organizacije WB3C, dužni smo angažovati i određeni broj lica na poslovima sekretara Centra i poslovima održavanja informacionog sistema i tehničkih instalacija. Shodno tome, za potrebe isplate naknada za angažovana lica na poslovima sekretara Centra i održavanju informacionog sistema i tehničkih instalacija.

➤ 414 - Rashodi za usluge

414–Rashodi za usluge planirani su u ukupnom iznosu od **156.500,00 EUR-a**, a odnose se na:

4141–Službena putovanja u ukupnom iznosu od 5.000,00 EUR-a, a planirana su potrebna sredstva za učešće zaposlenih na međunarodnim obukama i konferencijama.

4143–Komunikacione usluge u ukupnom iznosu od 50.000,00 EUR-a i to:

Za implementaciju odredbi Zakona o informacionoj bezbjednosti kao i sinhronizaciju sa Evropskom direktivom 2022/2555 - Mjere za visoki zajednički nivo sajber bezbjednosti širom Unije, potrebno je obezbjeđenje finansijskih sredstava iz Budžeta Crne Gore, a u cilju ispunjenja sljedećih tehničkih i drugih uslova za rad Direkcije za informacionu bezbjednost (Vladin CIRT).

Nabavka sredstva komunikacije koja neće izazvati prekide, na način da u svakom trenutku imaju na raspolaganju više sredstava za dvosmjernu komunikaciju, a koja će u slučaju sajber napada visokih razmjera ili sajber krize koja može dovesti do prekida u radu nacionalnih telekomunikacionih operatora, omogućiti nesmetanu komunikaciju na nacionalnom i međunarodnom nivou sa svim parterima a u cilju efikasnog rješavanja sajber napada ili krize.

4145–Usluge prevoza planirane su iznosu od 500,00 EUR-a, a odnose se na plaćanje troškova prevoza učesnika radionica i okruglih stolova, koje organizuje Ministarstvo u cilju promocije sajber bezbjednosti u Crnoj Gori.

4148–Usluge stručnog usavršavanja planirana su sredstva u iznosu od 100.000,00 EUR-a, odnose se na stručno usavršavanje i sertifikacija iz oblasti sajber bezbjednosti. Za implementaciju odredbi Zakona o informacionoj bezbjednosti kao i

sajber bezbjednosti širom Unije, potrebno je obezbjeđenje finansijskih sredstava iz Budžeta Crne Gore, a u cilju ispunjenja sljedećih tehničkih i drugih uslova za rad Direkcije za informacionu bezbjednost (Vladin CIRT). U skladu sa navedenim, neophodno je obezbijediti sredstva za stručno usavršavanje i sertifikaciju iz oblasti sajber forenzike, analize i monitoringa sajber prijetnji i napada, za službenike Vladinog CIRT.

4149-Ostale usluge, u iznosu od 1.000,00 EUR-a, a odnose se na:

- Medijske usluge i promotivne aktivnosti, iznos od 500,00 EUR-a i
- Usluge prevođenja, štampanja i umnožavanja, iznos od 500,00 EUR-a;

➤ **415-Rashodi za tekuće održavanje**

4153-Tekuće održavanje opreme planirana sredstva u iznosu od 500,00 EUR-a.

➤ **417-Zakup objekta**

4171-Troškovi zakupa za potrebe rada Regionalnog centra za sajber bezbjednost i razvoj sajber kapaciteta (WB3C), u iznosu od 36.000,00 EUR-a.

Polovinom novembra 2022. godine u Podgorici potpisano je Pismo namjere za uspostavljanje Regionalnog centra za sajber bezbjednost i razvoj sajber kapaciteta (WB3C). Pismo su potpisali predstavnici zemalja osnivača, i to: za Crnu Goru - dr Dritan Abazović, predsjednik Vlade Crne Gore; za Francusku - Nj.E. Christian Thimonier, ambasador Republike Francuske u Crnoj Gori; za Sloveniju - Nj.E. Gregor Presker, ambasador Republike Slovenije u Crnoj Gori. Naime, Regionalni centar će imati pravni status međunarodne organizacije i radi se o prvom centru ove vrste na Zapadnom Balkanu i cilj njegovog uspostavljanja je izgradnja kapaciteta država sa ovog prostora za sajber bezbjednost i borbu protiv sajber kriminala. Potpisivanjem pisma namjere, države osnivači su se obavezale da svaka, u skladu sa svojim mogućnostima, obezbijedi sve neophodne uslove za uspostavljanje i funkcionisanje Regionalnog centra. Na taj način, Crna Gora se obavezala da obezbijedi prostorije za permanentni smještaj WB3C. Odluka je donesena da se WB3C smjesti u okviru Naučno-tehnološkog parka Crne Gore.

Zaključkom br. 07-045/23-1784/2 od 20. aprila 2023. godine, Vlada Crne Gore je zadužila predstavnike Vlade u Odboru direktra Naučno-tehnološkog parka da iniciraju donošenje odluke o smještaju Regionalnog centra za sajber bezbjednost i razvoj sajber kapaciteta (WB3C) u okviru Naučno-tehnološkog parka Crne Gore.

Odbor direktora Naučno-tehnološkog parka Crne Gore je na sjednici održanoj 19.05.2023. godine donio Odluku kojom se odobrava smještaj za potrebe WB3C u okviru Naučno-tehnološkog parka Crne Gore, do potpisivanja ugovora između korisnika i pružaoca usluge smještaja, kada se za to steknu formalno-pravni uslovi. Navedenom odlukom je, takođe, definisano da je za potrebe smještaja Centra neophodno obezbijediti finansijska sredstva u skladu članom 9 Ugovora o osnivanju NTP CG i važećim propisima Vlade o zakupu poslovnih prostora za potrebe javne uprave, od dana otvaranja Centra u okviru objekta NTP CG.

U vezi sa prethodno navedenim, za usluge ustupanja kancelarija Regionalnom centru za sajber bezbjednost i razvoj sajber kapaciteta (WB3C) za 2024. godinu je neophodno obezbijediti novčana sredstva u ukupnom iznosu od 36.000,00 EUR-a.

➤ 418 - Subvencije

4181 – Subvencije za proizvodnju i pružanje usluga

-Podrška inovativnim kompanijama iz oblasti sajber bezbjednosti, u iznosu od 100.000,00 EUR-a.

U skladu sa pozitivnom međunarodnom praksom, a uzimajući u obzir da je Ministarstvo javne uprave resorno ministarstvo za oblast sajber bezbjednosti i digitalizaciju, neophodno je pokretati inicijative za snažniju vezu privatnog i javnog sektora. Naime, Strategijom sajber bezbjednosti Crne Gore za period 2022-2026, kao jedan od strateških ciljeva, definisan je razvoj i unapređenje saradnje sa nacionalnim i međunarodnim partnerima. S tim u vezi, potrebno je stimulisati kompanije iz privatnog sektora i podsticati ih da još aktivnije rade na razvoju softverskih rješenja za obezbjeđivanje adekvatne sajber zaštite, a sve u cilju snaženja sajber ekosistema u Crnoj Gori i organizacije kvalitetne sajber bezbjednosti na nacionalnom nivou.

➤ 419–Ostali izdaci

Planirana su sredstva u ukupnom iznosu od **1.050.000,00 EUR-a**, i odnose se na sljedeće izdatke:

4193 - Izrada i održavanje softvera u iznosu od 1.050.000,00 EUR-a, a odnosi se na:

-Uspostavljanje platforme za prijavljivanje i upravljanje sajber incidentima, centralizaciju evidencija u Direktoratu i komunikaciju sa državnim institucijama po osnovu procesa iz nadležnosti Direktorata, u iznosu od 100.000,00 EUR-a

Predviđeno je uspostavljanje u potpunosti nove platforme, modularnog tipa, koja će obuhvatiti, između ostalog, modul za prijavljivanje i upravljanje sajber incidentima, koji će biti dostupan svim organima državne uprave u režimu 24/7/365 za prijavu i dostavljanje informacija o sajber incidentima, obezbijediti da se na jednom mjestu mogu pronaći sve evidencije koje se odnose na informacione sisteme organa državne uprave, saglasnosti koje iste dobijaju za njihovo uspostavljanje ili unapređenje, evidencije o izdatim softverskim licencama, evidenciju o računarima u organima državne uprave, informacije o linkovima koji su dodijeljeni institucijama i dr.

- Softverski paketi za bezbjedonosne alate i monitoring mrežne i serverske infrastrukture - produžetak licenci za alate za Vladin-CIRT, u iznosu od 950.000,00 EUR-a

Tokom 2023. godine Vladina infrastruktura je bila pod konstantnim sajber napadima i prijetnjama. Kao rezultat bezbjednosnog monitoringa i odgovora na prijetnje i napade Vladin CIRT tim identifikovao je preko 200 kompromitovanih računara i izdao više sigurnosnih upozorenja. Na kompromitovanim računarima je, u okviru koordiniranih aktivnosti sa drugim državnim organima, odrađena je uspješna remidijacija.

U cilju održavanja prihvatljivog rizika sajber bezbjednosti neophodno je dalje unapređenje bezbjednosnih alata i monitoringa kritičnih sistema kao i postizanja većeg stepena zaštite podataka od gubitka i većeg nivoa sigurnosti mrežnog saobraćaja. Stoga je u skladu sa svakodnevnim tehnološko-bezbjedonosnim izazovima neophodno kontinuirano unapređenje informacione bezbjednosti, prije svega, kroz godišnje obezbjeđivanje licenci za bezbjednosne uređaje i alate sa kojima raspolaže Ministarstvo javne uprave u okviru Vladinog CIRT tima kao i Vladinog sigurnosno-

serverske i informaciono-komunikacione infrastrukture. Takođe, neophodno je dalje jačanje kadrovskih kapaciteta Vladinog CIRT tima.

Dakle, u skladu sa gore navedenim aktivnostima, planirani iznos biće utrošen na:

- Naprednu antivirusnu zaštitu (Endpoint): sajber zaštita krajnjih stanica (računara, servera i mobilnih uređaja) u vidu antivirus, antispam, antimalware i druge zaštite.
- Naprednu mail zaštitu (Mail Gateway): zaštitu e-pošte koja zaustavlja prijetnje koje se prenose putem e-pošte uz poznavanje napada i napadača iz prve ruke prije nego što mogu uzrokovati bilo kakvu štetu.
- Napredni Internet firewall;
- Alat za centralizovanu administraciju komponenti sajber zaštite u kom ce biti integrisane sve komponente sigurnosnih operacija u cilju omogućavanja potpune vidljivosti u cijelom ekosistemu i kontrolu nad bilo kojim incidentom od upozorenja do otklanjanja. Alat u kome je integrisan sistem za upravljanje sigurnosnim informacija i događajima u mreži (SIEM - Security Information and Event Management).
- Alat za analizu u cilju otkrivanja napada s visokom preciznošću i niskom stopom lažnih upozorenja, zatim otkrivanje i zaustavljanje napada na mrežnom nivou (Network Security Appliance - NX).
- Alat za pretragu fajlova po indikatorima kompromitacije kao i da njihovo brisanje i stopiranje procesa u sistemu (Endpoint Detection and Response).
- Alat za proaktivno djelovanje i praćenje malicioznih globalnih kampanja.
- Alati za monitoring mrežnih uređaja, servera i detekciju upozorenja na pomenutim uređajima.
- Alati za skeniranje portala i informacionih sistema na poznate ranjivosti.
- Licence za WAF (Web Application Firewall za aplikativnu zaštitu web portala);
- Licence za serverske firewall uređaje (Application control i Intrusion Prevention za zaštitu Vladine cloud platforme).

➤ 441 – Kapitalni izdaci

4415–Izdaci za opremu u ukupnom iznosu od 600.000,00 EUR-a, a odnosi se na:

-Nabavka opreme za bezbjednost Data Centra u Bijelom Polju, u iznosu od 200.000,00 EUR-a

Za obezbjeđivanje adekvatnog nivoa sajber bezbjednosti kao i uspostavljanje funkcionalnosti rezervne lokacije – „Data Centra“ u Bijelom Polju a koja će služiti za uspostavljanje i održavanje kontinuiteta svih ključnih IT servisa, organa državne uprave, u slučaju sajber napada visokih razmjera ili katastrofa, neophodna je nabavka uređaja za sajber bezbjednost. Napredni Internet firewall i WAF (Web Application Firewall) za aplikativnu zaštitu veb portala kao i zaštitu svih servisa koji se pružaju putem Interneta.

Obezbjeđivanje prostorija i informacionih sistema smještenih na lokacijama u skladu sa mjerama informacione bezbjednosti iz čl. 6 do 11 Zakona o informacionoj bezbjednosti a obuhvata opremu i softver za monitoring i zaštitu podataka, upravljaje rizicima sajber bezbjednosti svih organa državne uprave, u ukupnom iznosu od 100,000.00 EUR-a.

Obezbjeđivanje opremljenosti redundantnim sistemima i rezervnim radnim prostorom za potrebe Direkcije za informacionu bezbjednost – Vladin CIRT a kako bi se obezbjedio kontinuitet rada. U skladu sa Direktivom evropske unije 2022/2555 o mjerama za visoki zajednički nivo sajber bezbjednosti širom Unije, Vladin-CIRT tim koji ima primarnu funkciju zaštite i odgovora od sajber napada svih organa državne uprave mora

primarne lokacije bilo putem sajber napada ili katastrofe omogućilo kontinuiranu funkciju Vladinom-CIRT-u u ukupnom iznosu od 300,000.00 EUR-a.

POTPROGRAM: REFORMA JAVNE UPRAVE

Aktivnost: Upravljanje procesom reforme javne uprave

Ukupan iznos zahtijevanih sredstava na Aktivnosti Upravljanje procesom reforme javne uprave iznosi **563.000,00 EUR-a**, sredstava su raspoređena kako slijedi:

➤ 412-Ostala lična primanja

4127-Ostale naknade, iznos od 20.000,00 EUR-a, a odnosi se na isplatu naknada članovima Komisije za planiranje, praćenje realizacije i izvještavanje o potrošnji sredstava iz programa Direktne budžetske podrške za reformu javne uprave.

➤ 414 - Rashodi za usluge

4147-Konsultantske usluge, u iznosu od 53.000,00 EUR-a, a odnose se na realizaciju aktivnosti iz Akcionog plana 2022-2024 za sprovođenje Strategije reforme javne uprave za period 2022-2026.

4148-Usluge stručnog usavršavanja, u iznosu od 30.000,00 EUR-a. Akcionim planom Strategije reforme javne uprave 2022-2026. planirana je aktivnost "Jačanje kapaciteta zaposlenih u IT sektoru u MJU" u iznosu od 47,000.00 EUR-a za 2023. godinu kojom će biti obuhvaćene specijalizovane obuke za službenike Direkcije za digitalizaciju i e-upravu. Kako iste nijesu realizovane tokom 2023. godine, neophodno ih je planirati za narednu godinu.

4149-Ostale usluge, u iznosu od 250.000,00 EUR-a, a odnose se na realizaciju aktivnosti iz Akcionog plana 2022-2024 za sprovođenje Strategije reforme javne uprave za period 2022-2026.

-Aktivnosti Usvajanje okvira kompetencija, Unapređenje mjerenja zadovoljstva zaposlenih u javnoj upravi, Izmjena Zakona o državnim službenicima i namještenicima u iznosu od 40.000,00 EUR-a;

-Aktivnosti Metodologija za izradu Izvještaja o radu odjeljenja Upravne inspekcije, Izvještavanje o stanju u upravnim stvarima za 2023. godinu, Donošenje Plana sa preporukama na osnovu Analize funkcionisanja sistema lokalne samouprave, Dvodnevna Konferencija o sistemu lokalne samouprave u organizaciji Ministarstva javne uprave i Ekonomskog fakulteta UCG u iznosu od 20.000,00 EUR-a;

-Aktivnosti Mapiranje procesa rada u cilju upravljanja kvalitetom, Promocija reforme javne uprave u Crnoj Gori, Organizacija sastanaka Posebne grupe za reformu javne uprave (PAR special group) između Evropske komisije i Crne Gore u Crnoj Gori, Promocija upravljanja kvalitetom u javnoj upravi (CAF modela) i predstavljanje postignutih rezultata: organizacija konferencije i organizovan Info dan, organizacija donatorskog follow up sastanka u ukupnom iznosu od 160.000,00 EUR-a;

Aktivnosti Organizovanja radionica za zaposlene u IT sektoru sa ciljem edukacije o ključnim standardima u upravljanju IS, Organizovanje radionica za rukovodioce o ulozi revizije IS u podizanju kvaliteta upravljanja rizicima i kontrolama u oblasti IS, informacione bezbjednosti i elektronskih usluga u ukupnom iznosu od 30.000,00 EUR-a.

➤ **419–Ostali izdaci**

4193-Izrada i održavanje softvera u iznosu od 210.000,00 EUR-a, a odnosi se na sljedeće projekte:

- Proširenje i redizajn - Sistem za upravljanje dokumentima u Vladi i Ministarstvima – eDMS (Electronic Document Management System) II FAZA, u iznosu od 100.000,00 EUR-a

Cilj projekta je uspostavljanje sistema za elektronsko kancelarijsko poslovanje i generalno upravljanje dokumentima u organima državne uprave, kao i razmjene dokumenata između organa i ministarstava, sa ciljem uspostavljanja koncepta "Vlade bez papira".

II faza - eDMSa podrazumijeva: proširenje sistema na ostale organe državne uprave koji su prepoznati u Uredbi o organizaciji i načinu rada organa državne uprave i redizajn cjelokupnog sistema u cilju napređenja korisničkog iskustva. U periodu od implementacije I faze, Sistema za upravljanje dokumentima u Vladi i Ministarstvima – eDMS, pa do danas intenzivno su praćene i prikupljane informacije o zadovoljstvu korisnika i administratora iz organa koji koriste sistem i na osnovu prikupljenih informacija, a u cilju povećanja korisničkog iskustva kreirana je specifikacija za ovo proširenje i redizajn. Planiranim sredstvima je neophodno obezbijediti uspostavljanje sistema za elektronsko kancelarijsko poslovanje i generalno upravljanje dokumentima u organima državne uprave, kao i razmjene dokumenata između organa i ministarstava, kao i održavanje i kontinuirano tehnološko unapređenje. Projekat je prepoznat u Strategiji reforme javne uprave 2022 – 2026, Strateški cilj – Organizacija i rad javne uprave u funkciji potreba građana, Operativni cilj 1.2 Administracija bez papira.

- Izrada softvera za izvještavanje o radu odjeljenja Upravne inspekcije, u iznosu od 45.000,00 EUR-a

Priprema metodologije za izvještavanje o radu Odjeljenja upravne inspekcije prvi je korak u cilju dobijanja kvantitativnih i kvalitativnih podataka o kvalitetu primjene propisa nad kojima nadzor vrši upravna inspekcija. Na taj način stvoriće se preduslovi da se dobije vrijedan analitički materijal o primjeni propisa u praksi. Ova metodologija može biti i mehanizam zahvaljujući kojem će se moći pratiti i bolje organizovati unutrašnji rad i organizacija upravnih inspektora. Takođe, zahvaljujući dobijenim podacima i unapređenju analitičkih alata može se doprinijeti i većoj transparentnosti rada Odjeljenja upravne inspekcije.

-Izrada IT aplikacije za potrebe praćanja Strategije Reforme javne uprave, koja obuhvata i poseban dio za upravljanje kvalitetom, u iznosu od 50.000,00 EUR-a

Imajući u vidu kompleksnost monitoringa sprovođenja SRJU, kao i nedostatak odgovarajuće IT platforme koja će omogućiti praćenje sprovođenja aktivnosti i učešće svih aktera u procesu (kontakt osoba iz resornih institucija) potrebno je obezbijediti jedinstvenu IT platformu.

-Održavanje i unapređenje Registra NVO i političkih partija

podataka o kojima se u Registru vodi službena evidencija, omogućeno statističko praćenje, povezanost sa srodnim Registrima, poboljšanje saradnje između organa, pojednostavljenje usluga korisnika.

POTPROGRAM: REFORMA JAVNE UPRAVE

Aktivnost: Upravljanje procesom digitalne transformacije

Strategija digitalne transformacije Crne Gore 2022-2026. usvojena je u decembru 2021. godine sa Akcionim planom za period od 2022. do 2023. godine. Strategija je ključna komponenta ispunjenja digitalnih ambicija, kao i sredstvo uz pomoć kojeg će se unaprijediti javne usluge i korisničko iskustvo, osnažiti digitalne vještine cjelokupnog društva, smanjiti digitalni jaz, ali i omogućiti digitalna transformacija i efikasno upravljati ovim procesom u cijeloj zemlji.

Izazovi u digitalnoj transformaciji Crne Gore koji su identifikovani u Analizi stanja, adresirani su kroz dva strateška cilja: **Unapređenje kapaciteta i sposobnosti za digitalnu transformaciju Crne Gore i jačanje digitalne svijesti crnogorskog društva i digitalne konkurentnosti IKT sektora**, koja reflektuju i oslikavaju crnogorsku digitalnu stvarnost i dalje se kanališu u okviru **sedam operativnih ciljeva** kroz prioritetne oblasti odnosno grupe aktivnosti u cilju postizanja željenog napretka. Upravljanje realizacijom aktivnosti podrazumijeva punu posvećenost Ministarstva javne uprave, efikasnu i efektivnu saradnju sa svim resornim institucijama javnog i privatnog sektora, od nacionalnog do lokalnog nivoa, uz saradnju sa međunarodnim institucijama i organizacijama.

Programom rada Vlade za 2023. godinu planirana je aktivnost izrade novog Akcionog plana Strategije digitalne transformacije, za period 2024-2026. godine. Neophodno je obezbjediti finansijska sredstva za implementaciju budućih aktivnosti koje će biti definisane u novom AP iz oblasti digitalne transformacije, a koje su predviđene Strategijom DT u cilju njihove implementacije.

Ukupan iznos zahtijevanih sredstava na Aktivnosti Upravljanje procesom digitalne transformacije iznosi **277.000,00 EUR-a**, sredstava su raspoređena kako slijedi:

➤ 412-Ostala lična primanja

4127–Ostale naknade, iznos od 85.000,00EUR-a.

Uspostavljanje Koordinacionog tijela, kao Radnog tima, za upravljanje procesom digitalne transformacije u Crnoj Gori predviđeno je Strategijom digitalne transformacije Crne Gore 2022-2026. godine, u strateškom cilju 1. Povećan kapacitet i sposobnosti za digitalnu transformaciju Crne Gore, te operativnom cilju 1.1. Efikasna i efektivna koordinacija i praćenje digitalne transformacije. Kroz uspostavljanje Koordinacionog tijela za upravljanje procesom digitalne transformacije, javna uprava će dobiti značajan doprinos prilikom kreiranja odgovarajućih pravnih okvira i infrastrukture, zatim stvaranju moderne e-uprave, pružanju podrške...

bez papira, i sl. Imajući u vidu navedeno, Vlada Crne Gore je na sjednici od 02. februara 2023. godine usvojila Informaciju o formiranju Koordinacionog tijela za upravljanje procesom digitalne transformacije te shodno Zaključku broj 07-011/23-387/2 od 02. februara 2023. godine, zadužila Ministarstvo javne uprave da formira isto. MJU je Rješenjem broj 01-078/23-1661 od 24. marta 2023. godine formirala navedeno tijelo.

➤ **414 - Rashodi za usluge**

4147-Konsultantske usluge, u iznosu od 30.000,00 EUR-a za realizaciju aktivnosti iz Akcionog Plana Strategije Digitalne transformacije Crne Gore 2022-2026 za period 2024. godinu.

4148-Usluge stručnog usavršavanja, u iznosu od 42.000,00 EUR-a, a odnose se na sljedeće aktivnosti:

Strategija digitalne transformacije 2022-2026 je jedan od ključnih političkih, ali i razvojnih dokumenata, koji takođe čini osnovu za političke odluke, promjene u normativnom okruženju, ulaganja i podsticaje. Brojne aktivnosti koje su definisane kroz Akcioni plan 2022-2023 Strategije digitalne transformacije Crne Gore 2022-2026 upravo će definisati preduslove i inicijative potrebne za brzu adaptaciju u sve kompleksnije digitalno okruženje te agilan i proaktivan razvoj digitalne Crne Gore. S tim u vezi, sledeće aktivnosti koje su prepoznate se odnose na usavršavanje realizacija programa obuke iz oblasti IKT-a organizatora obrazovanja odraslih u iznosu od 32.000,00 EUR-a, kao i za realizaciju aktivnosti iz Akcionog Plana Strategije Digitalne transformacije Crne Gore 2022-2026 za period 2024. godinu.

4149-Ostale usluge, u iznosu od 120.000,00 EUR-a, a odnose se na:

Strategijom digitalne transformacije predviđeno je sprovođenje aktivnosti iz komunikacione kampanje u oblasti digitalne transformacije a koje će biti definisane u komunikacionom planu. Neophodno je izdvojiti 100.000,00 EUR-a za ovu aktivnost. Takođe, potrebno je organizovati "Karavan digitalne edukacije za građane/biznis zajednicu" a u cilju povećanja informisanosti građana i privrede o značaju i benefitima digitalne transformacije gdje je neophodno planirati 20.000,00 EUR-a.

POTPROGRAM: REFORMA JAVNE UPRAVE

Aktivnost: Digitalna akademija

Uspostavljanjem Digitalne akademije država doprinosi boljem korišćenju potencijala ICT sektora, boljem prilagođavanju privrede i svih ciljnih grupa dinamičnim promjenama na tržištu usluga i tržištu rada. Digitalna akademija pružiće snažnu podršku procesu digitalne transformacije između ostalog i stvaranjem mogućnosti novih vidova prenosa znanja, poslovanja, integracije i fokusiranjem na najrelevantnije teme u oblasti. Prije svega nudi programe, materijale i alate koji su usmjereni na sticanje vještina potrebnih digitalnom društvu i na njihovu praktičnu primjenu. Ključni efekti koji su prepoznati kroz ovaj projekat su:

- Besplatni interaktivni kursevi;
- Znanja i vještine koje odmah možete primijeniti;
- Angažovanje iskusnih predavača;
- Dostupnost materijala za samostalno učenje;
- Uspostavljanje zajednice praktičara za saradnju i razmjenu iskustava.

Digitalna akademija je osmišljena sa opštim programom, koji je usmjeren na razvoj digitalnih i liderskih vještina, agilno upravljanje i dizajn po mjeri čovjeka, a koji uključuje i tematske oblasti: upravljanje promjenama, upravljanje projektima i upravljanje kvalitetom proizvoda, odnosno usluga. Pored opšteg programa, ista pokriva i široki spektar takozvanih posebnih kurseva koji su prilagođeni različitim ciljanim grupama i njihovim specifičnim potrebama. Osnovne funkcije i aktivnosti koje su prepoznate su:

- Postavljanje online platforme za transfer znanja iz domena novih IT tehnologija;
- Razvoj informatičke pismenosti;
- Primjena korisničkog iskustva i agilnog menadžmenta u relevantnim sektorima (javni, privatni, nevladini) u Crnoj Gori;
- Adaptacija i korišćenje najsavremenijih informacionih tehnologija posebno u oblasti javnih usluga;
- Ubrzanje i podsticanje inovacija i inovativnih procesa u pružanju javnih usluga i u privatnom sektoru;
- Doprinos jačanju informatičke (sajber) bezbjednosti;
- Strukturiranje i sprovođenje pilot aktivnosti u oblasti digitalne transformacije institucija javne uprave;
- Mentorstvo i koučing

Ukupan iznos zahtijevanih sredstava na Aktivnosti Upravljanje procesom digitalne transformacije iznosi **485.000,00 EUR-a**, sredstva su raspoređena kako slijedi:

➤ 412-Ostala lična primanja

4127–Ostale naknade, iznos od 25.000,00EUR-a je planiran za finansiranje rada Operativnog tima koji sprovodi i prati implementaciju svih prepoznatih aktivnosti.

➤ 413 - Rashodi za materijal

413-Rashodi za materijal, za 2024. godinu, planirani su u ukupnom iznosu od 10.000,00 EUR-a, a odnose se na:

4131–Administrativni materijal, iznos od 10.000,00 EUR-a;

➤ **414-Rashodi za usluge**

4147–Konsultantske usluge, projekti i studije, sredstva u iznosu od 30.000,00 EUR-a;

- Planirana sredstva su potrebna za angažovanje domaćih i eksternih konsultanata iz akademske, IT i privredne zajednice na izradi, osmišljavanju i produkciju sadržaja prema potrebama ciljnih grupa, te ponuda otvorenih i zatvorenih modula predavanja i drugih edukativnih materijala za realizaciju predavanja.

4149 - Ostale usluge (usluge prevođenja, štampanja, umnožavanja, medijske usluge i promotivne aktivnosti i ostalo) planirana su potrebna sredstva u iznosu od 120.000,00 EUR-a za realizaciju sljedećih projekata:

- Promociju Digitalne akademije, koja podrazumijeva pomoćju benefita pohađanja Digitalne akademije, izrada logoa i promo materijala.

4193 - Izrada i održavanje softvera u iznosu od 150.000,00 EUR-a, se odnosi na izradu platforme za Digitalnu akademiju I faza.

Buduća online platforma Digitalne akademije predstavlja eLearning platformu za edukaciju državnih službenika i namještenika, ali i svih ostalih građana koji žele da besplatno unaprijede profesionalne, leaderske i digitalne sposobnosti. Ono po čemu se koncept Digitalne Akademije razlikuje od drugih oblika stručnog usavršavanja, je u njenoj fleksibilnosti, tako što će se u procesu kreiranja programa aktivno uključivati polaznici, predavači i zajednice stručnjaka. Izrada platforme za Digitalnu akademiju je predviđena i Programom ekonomskih reformi 2023.2025.godine. U cilju obezbjeđivanja platforme za realizaciju predviđenih edukacija Programom obuka za 2024. godinu, kao i postavljanje digitalnih materijala za edukacije koje su održane tokom 2023.godine neophodno je obezbjediti finansijska sredstva za izradu navedene Platforme.

➤ **431 – Transferi institucijama, pojedincima i nevladinom sektoru**

4319 – ostali transferi institucijama u iznosu od 100.000,00 EUR-a se odnosi na potpisani Sporazum o saradnji na realizaciji Programa obrazovanja i projekata u oblasti IT sektora sa Univerzitetom Crne Gore i ICT Cortex-a.

4415 - Izdaci za opremu, ukupan iznos planiranih sredstava na ovoj poziciji iznosi 50.000, 00 EUR-a.

Za potrebe implementacije projekta Digitalna akademija potrebno je obezbijediti adekvatnu računarsku i prateću opremu, prema konfiguraciji koja pruža odgovarajuće operacije/funkcije za potrebe projektnog tima ministarstva da efikasno, brzo uz kvalitetnu tehničku potporu realizuju sve faze projekta.

PROGRAM: UPRAVLJANJE LJUDSKIM I MATERIJALNIM RESURSIMA MJU

POTPROGRAM: STRUČNI I OPERATIVNI POSLOVI MJU

Aktivnost: Upravljanje i administracija MJU

Ukupan iznos zahtijevanih sredstava na Aktivnosti Upravljanje i administracija iznosi **3.432.123,84 EUR-a**, a sredstava su raspoređena kako slijedi:

➤ **411-Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca**

Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca zaposlenih planirani su u ukupnom iznosu od **1.218.958,41EUR-a**.

Planirana sredstva odnose se na bruto zarade i doprinose na teret poslodavca za 72 službenika Ministarstva, četiri mjesta koje planiraju da se popune u tekućoj godini u skladu sa Kadrovskim planom Ministarstva javne uprave za 2023. godinu, kao i pet radnih mjesta koje planiraju da se popune u narednoj godini. Sredstva u iznosu od 29.215,74 su planirana za bruto zaradu zaposlenog koji je u misiji Crne Gore pri Evropskoj uniji sa sjedištem u Briselu.

Uvećanje u odnosu na tekuću godinu je u skladu sa Odlukom o dodatku na osnovnu zaradu za obavljanje poslova na određenim radnim mjestima, dodatak na osnovnu zaradu do 30%.

➤ **412-Ostala lična primanja**

Ukupno planirana sredstva na ovoj budžetskoj poziciji iznose **295.201,88 EUR-a**, a ista se odnose na:

4124–Jubilarne nagrade, iznos od 500,00 EUR-a, sredstva su planirana za isplatu jubilarnih nagrada za zaposlene, u skladu sa Granskim kolektivnim ugovorom za oblast uprave i pravosuđa.

4127–Ostale naknade, iznos od 294.698,88 EUR-a, a odnosi se na isplatu naknada za rad članovima Komisije za polaganje stručnog ispita sa visokom i srednjom stručnom spremom, za rad u državnim organima u iznosu od 242.391,96 EUR-a, kao i naknade članovima Komisije za polaganje ispita za Komunalnog policajca u iznosu od 52.306,92 EUR-a. Napominjemo da se navedene komisije samofinansiraju, odnosno da troškovi polaganja stručnog ispita za kandidate sa visokom stručnom spremom iznose 88,30 EUR-a, dok troškovi polaganja stručnog ispita za kandidate sa srednjom stručnom spremom iznose 44,15 EUR-a.

➤ **413 - Rashodi za materijal**

413-Rashodi za materijal, za 2024. godinu, planirani su u ukupnom iznosu od **6.910,00 EUR-a**, a odnose se na:

4131–Administrativni materijal, iznos od 890,00 EUR-a. Rashodi su planirani na bazi ostvarenih troškova u prethodnoj godini. kao i procjene potrebnih sredstava za

higijene i ostalo. Sredstva u iznosu od 90,00 EUR-a se odnose na troškove administrativnog materijala za zaposlenog koji je u misiji Crne Gore pri Evropskoj uniji sa sjedištem u Briselu.

4133–Materijal za posebne namjene, iznos od 5.000,00 EUR-a. Navedeni rashodi su planirani na bazi ostvarenih troškova u prethodnoj godini, kao i procjene potrebnih sredstava za 2024. godinu, a odnose se na: publikacije, časopise i glasila, pretplate za stručne časopise i propise kao i drugu stručnu literaturu neophodnu za dodatnu edukaciju svih zaposlenih u Ministarstvu.

4134-Rashodi za energiju u iznosu od 720,00 EUR-a, a odnose se na troškove energije za zaposlenog koji je u misiji Crne Gore pri Evropskoj uniji sa sjedištem u Briselu.

4135–Rashodi za gorivo u iznosu od 300,00 EUR-a. Ovi rashodi planirani su u skladu sa internim limitima koji su definisani Pravilnikom o uslovima i načinu korišćenja prevoznih sredstava, a u cilju nesmetanog obavljanja poslova i zadataka iz djelokruga Ministarstva.

➤ **414-Rashodi za usluge**

414–Rashodi za usluge planirani su u ukupnom iznosu od **120.565,00 EUR-a**, odnose se na:

4141–Službena putovanja u ukupnom iznosu od 31.800,00 EUR-a. U cilju realizacije svih aktivnosti Ministarstva utvrđenih Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave, a prije svega saradnja sa organima lokalne samouprave, privredom i sl. kao i obavezni nadzori upravnih inspektora, neophodno je odobriti potrebna sredstva. Iznos od 1.800,00 EUR-a se odnosi na troškove zaposlenog koji je u misiji Crne Gore pri Evropskoj uniji sa sjedištem u Briselu.

4142–Reprezentacija u ukupnom iznosu od 5.000,00 EUR-a;

4143–Komunikacione usluge u ukupnom iznosu od 24.555,00 EUR-a, i to za poštanske usluge iz redovnog poslovanja, kao i za komunikacione troškove zaposlenog koji je u misiji Crne Gore pri Evropskoj uniji sa sjedištem u Briselu u iznosu od 555,00 EUR-a.

4144–Bankarske usluge u iznosu od 710,00 EUR-a. Troškovi za ove usluge planirani su na osnovu plaćanja određenih provizija prilikom plaćanja obaveza prema ino dobavljačima na osnovu potpisanih sporazuma. Bankarske usluge u iznosu od 210,00 EUR-a su planirani za zaposlenog koji je u misiji Crne Gore pri Evropskoj uniji sa sjedištem u Briselu.

4145–Usluge prevoza planirane su iznosu od 6.000,00 EUR-a, a odnose se na plaćanje troškova prevoza učesnika radionica i okruglih stolova (učenika, studenta i dr.), koje organizuje Ministarstvo. Usluge prevoza u iznosu od 3.500,00 EUR-a planirani su za zaposlenog koji je u misiji Crne Gore pri Evropskoj uniji sa sjedištem u Briselu.

4146–Advokatske, notarske i pravne usluge planirane su iznosu od 2.500,00 EUR-a, a odnose se na ovjeru potrebne dokumentacije i advokatske usluge u

4147–Konsultantske usluge, projekti i studije, sredstva u iznosu od 10.000,00 EUR-a;

Planirana sredstva su potrebna za angažovanje eksternih konsultanata za podršku realizaciji saradnje državnih organa i NVO, za podršku pripremi izmjena i dopuna Zakona o nevladinim organizacijama.

4148–Usluge stručnog usavršavanja planirana su sredstva u iznosu od 5.000,00 EUR-a;

Edukacija zaposlenih u Ministarstvu javne uprave u kontinuitetu se obavlja kroz pohađanje kurseva i učestvovanje na seminarima i konferencijama u zemlji i inostranstvu.

4149–Ostale usluge (usluge prevođenja, štampanja, umnožavanja, medijske usluge i promotivne aktivnosti i ostalo) planirana su potrebna sredstva u iznosu od 35.000,00 EUR-a za realizaciju sljedećih projekata:

- Medijske usluge i promotivne aktivnosti, iznos od 6.000,00 EUR-a;

Izrada promotivnih materijala za potrebe promocije projekata; izrada različitih promotivnih materijala sa prepoznatljivim vizuelnim identitetom: TV i WEB reklame, novinske reklame, promotivni flajeri, reklamni panoi, blokovi, fascikle, olovke.

- Usluge prevođenja, štampanja i umnožavanja, iznos od 5.000,00 EUR-a;
- Ostale usluge, iznos od 24.000,00 EUR-a;

➤ **415-Rashodi za tekuće održavanje**

4153-Tekuće održavanje opreme planirana sredstva u iznosu od 15.000,00 EUR-a, a odnosi se na:

- Održavanje vozila i druge opreme u iznosu od 9.000,00 EUR-a;
- Nabavka rezervnih djelova u iznosu od 6.000,00 EUR-a;

➤ **417-Zakup objekta**

4171-Troškovi zakupa su planirani u iznosu od 15.663,35 EUR-a, a odnose se na zaposlenog koji je u misiji Crne Gore pri Evropskoj uniji sa sjedištem u Briselu.

➤ **419–Ostali izdaci**

Planirana su sredstva u ukupnom iznosu od 248.622,20 EUR-a, i odnose se na sljedeće izdatke:

4191-Izdaci po osnovu isplate po osnovu ugovora o djelu u iznosu od 92.450,64 EUR-a, planirana sredstva su neophodna za lica angažovanih po osnovu ugovora o djelu.

4194–Osiguranje, iznos od 1.400,00 EUR-a se odnosi i na troškove zaposlenog koji je u misiji Crne Gore pri Evropskoj uniji sa sjedištem u Briselu u iznosu od 900,00 EUR-a.

4195-Kontribucije za članstvo u međunarodnim organizacijama, iznos od 150.000,00 EUR-a;

- Kontribucija ReSPA, iznos od 150.000,00 EUR-a.

4199-Ostalo, iznos od 4.770,56 EUR-a je planiran za zaposlenog koji je u misiji Crne Gore pri Evropskoj uniji sa sjedištem u Briselu.

➤ **431–Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru**

4314-Transferi NVO – Sredstva se izdvajaju za Kofinansiranje NVO u visini 0,1% tekućeg budžeta Crne Gore u skladu sa Zakonom o nevladinim organizacijama.

U cilju uspostavljanja sistematskog finansiranja resursnih centara NVO na nacionalnom i regionalnom nivou a u skladu sa aktivnošću 2.1.2 Finansijska podrška resursnim centrima koja je definisana Akcionim planom 2022-2023. za sprovođenje Strategije saradnje organa državne uprave i nevladinih organizacija 2022-2026 potrebno je dodatno planirati i sredstva u iznosu 500.000,00 EUR-a.

4318- Transferi pojedincima - Ukupno planiran iznos na ovoj poziciji je 5.000,00 EUR-a, a odnosi na pomoći u slučaju smrti člana uže porodice, duže i teže bolesti u skladu sa Granskim kolektivnim ugovorom za oblast uprave i pravosuđa.

➤ **441–Kapitalni izdaci**

4415–Izdaci za opremu u ukupnom iznosu od 6.200,00 EUR-a, a odnosi se na:

- Informatička oprema, iznos od 5.000,00 EUR-a i
- Troškovi oprema za zaposlenog koji je u misiji Crne Gore pri Evropskoj uniji sa sjedištem u Briselu, iznos od 2.000,00 EUR-a.

POTPROGRAM: STRUČNI I OPERATIVNI POSLOVI MJU

Aktivnost: Objedinjene javne nabavke

Ukupan iznos zahtijevanih sredstava na Aktivnosti Objedinjene javne nabavke iznosi **78.002,00 EUR-a**, a sredstava su raspoređena kako slijedi:

➤ **413 - Rashodi za materijal**

413-Rashodi za materijal, za 2024. godinu, planirani su u ukupnom iznosu od **50.000,00 EUR-a**, a odnose se na:

4131-Administrativni materijal, iznos od 20.000,00 EUR-a. Rashodi su planirani na bazi ostvarenih troškova u prethodnoj godini, kao i procjene potrebnih sredstava za 2024. godinu, a odnose se na: kancelarijski materijal. Planiran je minimalan iznos sredstava neophodan za nesmetan rad zaposlenih u Ministarstvu;

4135-Rashodi za gorivo u iznosu od 30.000,00 EUR-a. Ovi rashodi planirani su u skladu sa internim limitima koji su definisani Pravilnikom o uslovima i načinu korišćenja prevoznih sredstava, a u cilju nesmetanog obavljanja poslova i zadataka iz djelokruga Ministarstva.

➤ **417-Zakup objekta**

4172-Troškovi opreme su planirani u iznosu od 10.000,00 EUR-a, a odnose se na nabavku službenog vozila putem lizinga.

➤ **419-Ostali izdaci**

Planirana su sredstva u ukupnom iznosu od 8.000 EUR-a, i odnose se na sljedeće izdatke:

4194-Osiguranje, iznos od 8.000,00 EUR-a, se odnosi na troškove osiguranja zaposlenih, kao i troškove osiguranje prilikom registracije službenih vozila.

➤ **441-Kapitalni izdaci**

4415-Izdaci za opremu u ukupnom iznosu od 10.000,00 EUR-a, a odnose se na nabavku kancelarijske opreme, odnosno kancelarijskog namještaja (stolova i stolica).

NOVA POTROŠAČKA JEDINICA AGENCIJA ZA SAJBER BEZBJEDNOST

Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave („Sl. list CG“, br. 49/22, 52/22, 56/22, 82/22, 110/22 i 139/22) definisano je da je Ministarstvo javne uprave nadležno za poslove koji se odnose na informacionu bezbjednost, na nivou ministarstava i organa uprave.

Shodno svojim nadležnostima, Ministarstvo javne uprave je u prethodnom periodu kreiralo novi Zakon o informacionoj bezbjednosti, u kom je transponovana nova Direktiva NIS2. Navedena direktiva predviđa izgradnju i dalje jačanje sajber kapaciteta u vidu organizovanja posebnog tijela za odgovor na sajber incidente. Na taj način je novim Zakonom određeno osnivanje Agencije za sajber bezbjednost, kojoj Ministarstvo javne uprave povjerava dio nadležnosti iz domena informacione/sajber bezbjednosti.

U skladu sa navedenim, a u cilju obezbjeđivanja svih neophodnih uslova za rad Agencije za sajber bezbjednost, neophodno je Budžetom za 2024. godinu predvidjeti novčana sredstva po različitim budžetskim pozicijama. Planirana sredstva se u najvećoj mjeri odnose na opremanje prostorija za rad službenika Agencije, opremanje server sale i prostorija infrastrukturnom opremom i sistemima fizičke zaštite, nabavku softverskih alata za različite analize prijetnji i forenzičke analiza, sistema za prijavljivanje i upravljanje incidentima, kao i sredstava za neprekidnu komunikaciju u slučaju sajber napada koji bi prouzrokovali prekid redovnih tokova komunikacije. Ujedno, shodno Direktivi Evropske Unije br. 2022/2555, neophodno je obezbijediti kompletnu redundantnu infrastrukturu, kako bi se obezbijedila kontinuirana funkcija Agencije za sajber bezbjednost uslijed sajber napada ili katastrofe.

Ujedno, za službenike Sektora za nadzor i odgovor na prijetnje je neophodno obezbijediti naknade za rad u režinu 24/7, kako bi bili u prilici da vrše konstantan monitoring sistema i obezbjeđivali kvalitetan odgovor na prijetnje u crnogorskom sajber prostoru.

Ukupan iznos zahtijevanih sredstava na potrošačkoj jedinici Agencija za sajber bezbjednost iznosi **3.117.441,36 EUR-a**, a sredstava su raspoređena kako slijedi:

➤ 411-Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca

Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca zaposlenih planirani su u ukupnom iznosu od **671.441,36 EUR-a**.

Planirana sredstva odnose se na bruto zarade i doprinose na teret poslodavca za 39 službenika Agencije.

➤ 412-Ostala lična primanja

Ukupno planirana sredstva na ovoj budžetskoj poziciji iznose **350.000,00 EUR-a**, a ista se odnose na:

4127–Ostale naknade, iznos od 350.000,00 EUR-a, a odnose se na naknade za rad službenika u Sektoru za nadzor i odgovor na prijetnje, u cilju obezbjeđivanja kontinuiteta rada 24/7 časa. Nakon formiranja Agencije za sajber bezbjednost i

Sektoru za nadzor i odgovor na prijetnje je neophodno obezbijediti naknade, kako bi se omogućio rad u režimu 24/7 i vršio konstantan monitoring mreže i odgovor na prijetnje. Naknade je neophodno obezbijediti za ukupno sedam (7) službenika iz navedenog sektora.

➤ **413 - Rashodi za materijal**

4131-Administrativni materijal, iznos od 1.000,00 EUR-a.

➤ **414-Rashodi za usluge**

414-Rashodi za usluge planirani su u ukupnom iznosu od **15.000,00 EUR-a**, odnose se na:

4141-Službena putovanja, iznos od 5.000,00 EUR-a.

4143-Komunikacione usluge, iznosu od 5.000,00 EUR-a;

4149-Ostale usluge, iznos od 5.000,00 EUR-a.

➤ **419-Ostali izdaci**

4193- Izrada i održavanje softvera u iznosu od 330.000,00 EUR-a

-Nabavka softverskih alata za forenziku i analitiku, u iznosu 300.000,00 EUR-a

U skladu sa nadležnostima buduće Agencije za sajber bezbjednost, u smislu analiza prijetnji u crnogorskom sajber prostoru i vršenje forenzičkih analiza, neophodno je obezbijediti bezbjednosne alate i monitoring kritičnih sistema kao i postizanja većeg stepena zaštite podataka od gubitka i većeg nivoa sigurnosti mrežnog saobraćaja.

- Sistem za prijavljivanje i upravljanje incidentima, u iznosu od 30.000,00 EUR-a

Kako bi se obezbijedilo pravovremeno prijavljivanje incidenata u sajber prostoru i adekvatno upravljanje incidentima i preduzimale sve neophodne radnje u cilju obezbjeđivanja sajber prostora, neophodno je uspostaviti adekvatan sistem za prijavljivanje i upravljanje incidentima.

➤ **441-Kapitalni izdaci**

4415-Izdaci za opremu u ukupnom iznosu od 1.750.000,00 EUR-a, a odnosi se na:

-Opremanje prostorija za rad i server sale infrastrukturnom opremom i sistemima fizičke zaštite, u iznosu od 1.500.000,00 EUR-a

Za potrebe rada buduće Agencije za sajber bezbjednosti neophodno je obezbijediti prostorije za rad i informacione sisteme koje će biti smještene na sigurnim lokacijama. Zaključkom br. 07-8370/2 od 28. decembra 2022. godine, Vlada Crne Gore se saglasila da se Ministarstvu javne uprave ustupe nepokretnosti u opštini Danilograd, koje je u dosadašnjem periodu koristila Regionalna škola za javnu upravu (ReSPA). U skladu sa ovim zaključkom, odluka je donesena da se dio navedenih nepokretnosti stavi na raspolaganje Agenciji za sajber bezbjednost. U vezi navedenim, pomenute

mrežnom opremom. Takođe, neophodno je uvesti i posebne mjere fizičke zaštite (sisteme za dojavu požara, gašenje požara, video nadzor) i obezbijediti agregatsko napajanje, kao i obezbijediti redudansu svih sistema.

-Obezbjeđivanje redundantnih sistema i rezervnog radnog prostora u svrhu obezbjeđivanja kontinuiteta rada, u iznosu od 200.000,00 EUR-a

Shodno Direktivi Evropske Unije br. 2022/2555 o mjerama za visoki zajednički nivo sajber bezbjednosti širom Unije, organ koji ima primarnu funkciju zaštite i odgovora od sajber napada mora posjedovati kompletnu redundantnu infrastrukturu, u slučaju da dođe do kompromitacije primarne lokacije, bilo putem sajber napada ili katastrofe. Na ovaj način se obezbjeđuje da se vrši kontinuirana funkcija Agencije za sajber bezbjednost.

- Sredstva komunikacije za obezbjeđivanje neprekidne komunikacije u slučaju sajber napada, u iznosu od 50.000,00 EUR-a

U cilju obezbjeđivanja neprekidne komunikacije u slučaju sajber napada, neophodno je izvršiti nabavku sredstava komunikacije da bi u svakom trenutku bilo na raspolaganju više sredstava za dvosmjernu komunikaciju. Naime, u slučaju sajber napada visokih razmjera ili sajber krize može doći do prekida u radu nacionalnih telekomunikacionih operatora, pa je u tim situacijama neophodno omogućiti nesmetanu komunikaciju na nacionalnom i međunarodnom nivou sa svim parterima, a u cilju efikasnog rješavanja sajber napada ili krize.